UNIVERSITY OF ILLINOIS LIBRARY
JAN 26 1922

Published and distributed under Permit (No. 739) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Boston, Massachusetts. By order of the President
A. S. Burleson.
POSTMASTER GENERAL.

Tel. So. Boston 2408

SANDARA

AMERIKOS LIETUVIŲ TAUTINĖS SANDAROS LAIKRAŠTIS

The Lithuanian Weekly "SANDARA"
Published by the Lithuanian National League of America
K. J. PAULAUSKAS
Sec'y and Business Mgr.
YEARLY SUBSCRIPTION RATES
In the United States $2.50
To Foreign Countries $3.00
"SANDARA"
327 E Street, Boston 27, Mass.

ADVERTISEMENTAI

No. 3 — So. Boston, Mass., Sausio (January.) 19 d., 1922 m. — Metai IX.

T. S. Neišriš Vilniaus Klausimo.

POSĖDŽIAI ŽENEVOJE.

MAŽAI BALSAVO LENKŲ RINKIMUOSE VILNIUJE.

LIETUVOS DELEGACIJA ŽENEVON.

Kun. Purickis Teisinasi.

SAND. PREZ. VYKSTA CHICAGON.

TAUTŲ SĄJUNGA NEIŠRIŠO VILNIAUS KLAUSIMO.

VAŠINGTONAS, I., 14 d. (Elta). Tautų Sąjungos Taryba svarstė Lietuvos ir Lenkijos ginčą del Vilniaus. Sąjungos Tarybos narys p. Hymans'as referavo susidariusią padėtį šiame klausime, nurodydamas, kad Lietuva ir Lenkija atmetusios Tautų Sąjungos pasiūlymą, todel Tautų Sąjungos rolė pabaigta ir Sąjunga neturi galimybės toliau svarstyti ginčo. P. Hymans'as pasiulė Tautų Sąjungos Tarybai apsvarstyti sekamus klausimus:

1. Kada bus atšaukta Tautų Sąjungos Kontrolės Komisija;
2. Budus užkirsti kelią ginkluotiems susidurimams tarp lietuvių ir lenkų kariuomenių,
3. Neutralinės zonos likvidavimą ir naujos demarkacijos linijos pravedimą;
4. Tautų mažumų teisių apsaugojimą dabartinėse sąlygose.

IŠ TAUTŲ SĄJUNGOS TARYBOS POSĖDŽIŲ ŽENEVOJ.

VAŠINGTONAS, I., 14 d. (Elta). Sausio 11 d. Tautų Sąjungos Taryba svarstė Lietuvos, Latvijos ir Estijos tautų mažumų teisių apsaugojimą. Sąjungos Tarybos pirmininkas, p. Cunha, referuos klausimą. Buvo Tarybos nutarta, kad Pabaltijos valstybės turi susiekti su Tautų Sąjungos sekretoriatu ir bendrai paruošti dekleraciją apsaugojimui mažumų teisių. Patvirtinimui tuo klausimu atitinkamo įstatymo paskirta šeši mėnesiai laiko. Sausio mėn 13 d. žada buti Tarybos svarstomas Vilniaus klausimas.

MAŽAI BALSAVO LENKŲ RINKIMUOSE VILNIUJ.

VAŠINGTONAS, I., 14 d. (Elta). Vilniaus srityje Linkmenų valsčiuje iš keturių tukstančių rinkikų balsavo Vilniaus Seimo rinkimuose tiktai šimtas septyniasdešimts. Panašia proporcija balsavo visam Švenčionių apskrityje. Marcinkonių valsčiaus, Lydos apskrities nieks nebalsavo. Žmonių upas buvo labai nervingas. Daugelyje vietų lenkų agentai bijojo pasirodyti miniose.

LIETUVOS DELEGACIJOS ŽENEVON SĄSTATAS.

VAŠINGTONAS, I., 12 d. (Elta). Lietuvos delegacijos Ženevon sąstatas yra tokis: Pirmininkas, Lietuvos atstovas Anglijai, p. Naruševičius; vice - pirmininkas, Lietuvos atstovas Šveicarijai, p. Sidzikauskas; Steigiamojo Seimo Sekretorius, p. Natkevičius; ir Seimo narys, p. Šmulkštys. Sausio 6 d. Vakatų Politikos Departamento direktorius, p. Balutis, išvažiavo Ženevon. Delegacijos pirmininkas ir kiti nariai išvažiavo sausio 7 d.

D-RAS PURYCKIS APIE SAVO ATSISTATYDINIMĄ.

VAŠINGTONAS, I., 12 d. (Elta). Išeinančiame Kaune laikraštyje "Aidas" 293 N. d-ras Puryckis pasikalbėjime su to laikraščio bendradarbiu taip sako del savo atsistatydinimo: "Jau senai subrendo manyje mintis atsisakyti nuo užimamos Užsienių Reikalų Ministerio vietos. Apie šitą savo mintį aš jau ankščiau esu kalbėjęs. Dar į kabinėtą eidamas aš paėmiau iš atatinkamų asmenų pasižadėjimą raštu, kad prabuvęs kabinete tris mėnesius, aš turėsiu teisės by kokiu laiku pasitraukti. Dabar aš taja teise ir pasinaudojau.

Vyriausia priežastis, kuri mane pastumėjo paduoti atsistatydinimo prašymą, buvo toji padėtis, kuri susidarė po d-ro Rosenbaumo kelionės Varšavon. Ministerių kabinetas pasisakė, kad jis negali nešti atsakomybės už p. Rosenbaumo kelionę, kurią kabinetas skaito aiškiai Respublikai kenksminga. Visą atsakomybę kabinetas uždėjo ant manęs, kaltindamas mane, kad aš žinodamas apie tą kelionę nesiėmiau priemonių, kad jos neleidus, ir pertai aš tapau kaip ir kaltininku visų galimų iš to išeiti pasekmių. Tokia tai padėtis ir privertė mane paduoti atsistatydinimo prašymą."

D-RAS PURYCKIS APIE SULAIKYMĄ JONIŠKYJE VAGONUS.

VAŠINGTONAS, I., 12 d. (Elta). Buvusis Užsienių Reikalų Ministeris d-ras Puryckis savo pasikalbėjime su laikraščio "Aidas" bendradarbiu į pastarojo pastatytą klausimą, kokį jis turi sąrišį su paduotaja social-demokratų interpeliacija atsakė: "Tai ir parodys tardymas, kuris dabar yra vedamas. Kiek man yra žinoma, produktai musų vyriausybės buvo pažadėti badaujantiems dar vasara. Bet siuntiniai susilaikė, nėsant dar nusistovėjusiam susisiekimui. Dabar, kuomet musų Atstovas Maskvoje antru kartu pareiškė, kad Lietuvos Vyriausybės vardu yra nutarta nusiųsti badaujantiems vagoną cukraus ir vagoną miltų, aš asmeniškai pareikalavau, kad tas butų greičiau nusiųsta. Atvykęs tuo tikslu žmogus iš Maskvos greitai visą surengė. Miltai, kurie yra apmokami išvežamuoju muito mokesniu, Finansų, Prekybos ir Pramonės Ministerija buvo nuo to mokesnio atleisti, išduodant tam tikrą liudymą. Trečiąs gi vagonas buvo duotas musų Atstovybės reikalams. Tame vagone buvo gabenami jai produktai ir kas-žinkoki privatiniai kroviniai paprastaja tvarka. Kadangi ant tų krovinių nebuvo uždėta kurjėro antspauda, todel tuo pačiu Ministerija neima jų ant savo atsakomybės ir budami apmokėti pervežamuojo tranzito mokesniu, jie negali buti skaitomi kontrabanda. Buvimas gi jų vagone vargu bent galėtų buti skaitoma kaž-kuo nelegaliu, nes reikia manyti, kad asmenys, siuntusieji juos, naudojosi tuo vagonu tiktai su tikslu greitesnio pristateymo į skiriamąją vietą.

"Štai kas man yra žinoma šioje byloje ir kaip aš vaizdenuos josios esme. Visą kitą parodys tardymas, kuris sugebės nustatyti, kiek siuntinio faktas prasilenkė su legališkumu ir kiek surišti su tuo asmenys yra kalti, ar ne."

SANDAROS PREZIDENTAS ATVYKSTA CHICAGON.

Pereitojo mėnesio susirinkime Chicagos Sandaros 25-ta kuopa nutarė parsikviesti Sandaros Centralinį Prezidentą. Prezidento atvykimas Chicagon yra labai didelės svarbos, nes gerb. Prezidentas turės progos susitikti su Chicagos tautininkais pasitarimui įvykinimo tautininkų Sandaros seime užbrieztojo plano.

Jam atvykus Chicagon rengiama keletas svarbių konferencijų ir taipgi manoma turėti Lietuvių Politinio Fondo Komiteto susivažiavimą.

Kiek rašytojui žinoma, čia manoma turėti Chicagos ir apielinkės tautininkų konferenciją subatos vakare, 28-tą dieną šio mėnesio, viešos prakalbos rengiamos nedėlioje 2 val. po pietų, 29 šio mėnesio; tą pačią dieną vakare rengiama pokylis, į kurį kviečiama maž-daug visi Chicagos tautininkai.

Bus čia ir daugiau pasikalbėjimų bei pasidalinimas minčių su Sandaros Prezidentu, nes mat del tolimos kelionės musų Prezidentas negali tankiai Chicagos kolionijos atlankyti.

Gaila, kad musų Prezidentas negalės ilgiau Chicagoje pabuti, kaip porą ar trejetą dienų, nes Chicagos ir apielinkių tautininkai turėtų sau už didelę garbę palaikyti savo organizacijos Prezidentą kuonoilgiausia. Jam darbo čia buț ant neaprubežiuoto laiko, bet kadangi gerb. Račkauskas yra didžiai užimtas viskiais reikalais, todel negalės ilgai pas chicagiečius pasilikti. Tad Chicagos ir apielinkių tautininkai ruošiasi kuonoplačiausiai pasinaudoti savo prezidento atvažiavimu.

Chicagos Sandarietis.

ŽILIUS LIETUVOS KARINIS ATSTOVAS KLAIPĖDAI.

VAŠINGTONAS, I., 14 d. (Elta). Krašto Apsaugos Ministeris atšaukė karinį Lietuvos Atstovą Klaipėdai, Kapit. Dimšą. Dabar paskirtas Klaipėdon Jonas Žilius, buvusis Lietuvos Finansų Misijos Amerikoje narys.

AMERIKOS LIETUVIAI KLAIPĖDOS KRAŠTE.

VAŠINGTONAS, I., 12 d. (Elta). Gautomis žiniomis Amerikos lietuviai įvezdina savo pinigus netik Didžiojoje Lietuvoje, bet ir Klaipėdos krašte, pirkdami tenai žemės, miestuose namus, steigdami prekybos bei pramonės įstaigas. Jiems tarpininkauja Prusų lietuvių suorganizuotos bendrovės "Rytas" ir "Jura", kurių priešakyje stovi žmonės Mažosios Lietuvos veikėjai "Ryto" bendrovės p. Stiklorius ir "Ruros" bendrovės D-ras Gaigalaitis. Be to Amerikos lietuviams tarpininkauja ir apsigyvenęs dabar Klaipėdoje kun. Jonas Žilius.

ATVAŽIUOJA AMERIKON KOMPOZITORIUS NAUJALIS IR DAILININKAS ZMUIDZINAVIČIUS.

VAŠINGTONAS, I., 14 d. (Elta). Sausio 11 d. išvažiavo Amerikos, lietuvių prašomas parengti koncertų kompozitorius Naujalis ir dailininkas Zmuidzinavičius šaulių meno reikalais.

UKRAINIEČIAI PIKETAVO LENKŲ ATSTOVYBĘ VAŠINGTONE.

VAŠINGTONAS, I., 11 d. (Elta). Penkios ukrainietės merginos iš Bingamton'o, Brooklyn'o, New York'o, New Jersey ir Philadelphijos, piketavo Lenkų Pasiuntinybę Vašingtone. Piketavimas buvo surengtas Amerikos Piliečių Ukrainiškos Kilmės Sąjungos iš Philadelphijos prieš Lenkijos žiaurų pasielgimą su Rytų Galicijos 700,000 gyventojais, "naikinant bažnyčias, mokyklas ir ištremiant žymiausius piliečius." Ant plakatų buvo sekami parašai: "Lenkų užgrobikai Ukrainoje persekioja Ukrainų kulturą"; "Šalin su Lenkų tiranija rytinėje Europoje"; "Amerika, išgelbėk Ukrainiečių tautą nuo Lenkų tiranijos pragaro."

Ukrainiečių Sąjungos nariai saugojo piketuojančių merginų neliečiamybę. Kitoje gi pusėje gatvės vaikščiojo policijantas ir dabojo, kad nebutų daroma užpuolimas ant Lenkų pasiuntinybės valdininkų.

ŠVEICARIEČIAI APIE VILNIŲ.

VAŠINGTONAS, I., 13 d. (Elta). Įtakingas Šveicarijos laikraštis "Journal de Genève," savo numeryje iš pr. m. gruodžio mėn 27 dienos yra padėjęs įžymiausį straipsnį vardu "Vilniaus internacionalis skandalas," kuriame pirmiausiai aiškina, kodel lordas Robert Cecil Tautų Sąjungos plenumo pasėdyje buvo pavadinęs Vilniaus klausimą "Internacijonaliu skandalu." Toliau straipsnio autorius išdėsto bylos eigą ir nurodo, kad Vilniaus sritis yra netik raktas valdymui vokiečių-rusų komunikacijos, bet taip yra vystymosi klausimas Lenkijos gyvybės klausimas Lietuvai. Vilniaus klausimas esąs ankštai surištas su išrišimų visų tų politinių problemų, kurios iškilo del didžiojo karo pasekmių toje Europos dalyje, kur buvo suėjusios trijų didelių, šiandien išnykusių imperijų sienos.

Straipsnis pašiepia Vilniaus rinkimo komediją, nurodydamas į tai, kad jie visai prieštarauja Tautų Sąjungos nuomonei, kuri kalbėdama apie žmonių atsišlausimą tesuprato jį esant galimu tiktai atitinkamomis sąlygomis, kur butų pilnai garantuotas gyventojams laisvos savo valios pareiškimas.

KLAIDINGA ŽIURA DEL VILNIAUS RINKIMŲ.

VAŠINGTONAS, I., 13 d. (Elta). Associaten Press vakar paskelbtoji žinia iš Varšavos del Vilniaus "plebiscito" turi klaidingą pamatą. Jokio plebiscito Vilniaus teritorijoje nėra buvę, o vien tiktai m. mėn. 8 d. okupacinės lenkų valdžios buvo padaryti atstovų rinkimai į vadinamąjį "Vilniaus Seimą." Taipgi nesutinka su teisybe ir toji pranešimo dalis, kur kalbama apie skaitlingą lietuvių dalyvavimą rinkimuose. Lietuviai, nežiurint visų lenkų represijų, verčiančių juos balsuoti, rinkimuose nedalyvavo, lygiai kaip nedalyvavo ir dauguma žydų ir baltgudžių. Kadangi lenkų valdžia, organizuodama šitą seimą turėjo omenyje parodyti jį kaipo gyventojų valios reiškėją ir pavesti jam spręsti, prie ko turi priklausyti Vilniaus teritorija prie Lenkijos ar prie Lietuvos, todel Lietuvos Vyriausybė, skaitydama, kad tie rinkimai, vykdomi esant ten lenkų kariuomenės ir lenkų administracijai ir be to dar viešpataujant žiauriam terorui prieš nelenkiškai kalbančius gyventojus, jokiu budu negali buti skaitomi teisėtais, dar pr. m. gruodžio mėn. 14 d. buvo įteikusi Tautų Sąjungos pirmininkui p. Hymansui savo protestą prieš tuos rinkimus, kartu pareikšdama, kad jei rinkimai įvyks, visvien Lietuvos Vyriausybė jų nepripažins ir skaitys visai nebuvusiais. To protesto notos buvo įteiktos taipgi Suvienytų Valstijų, Anglijos, Prancuzijos ir Ialijos Vyriausybėms.

KONGRESMONO CHANDLER'IO PATAISA DEL PABALTJURIO VALSTYBIŲ ŠELPIMO.

VAŠINGTONAS, I., 10 d. (Elta). S. V. Atstovų Rumuose svarstant įstatymo projektą del davimo 20,000,000 dolerių pašelpos badaujantiems Rusijoje, Atstovas iš New York'o Valstijos, p. Walter M. Chandler'is, pasiulė pataisą, sulyg kuria pašelpa turėtų buti duota taip-pat nukentėjusioms nuo karo atsiskyrusioms nuo Rusijos valstybėms, butent: Pabaltjurių ir Kaukazo valstybėms. Pataisa buvo atmesta. Priimtu įstatymo projektu pašelpa bus dalinama tik badaujantiems Rusijoje sulyg nuožiuros S. V. Vykdomosios Komisijos, ypatingai gi badaujantiems Volgos baseine.

ČEKO - SLOVAKIJA RENGIASI LIETUVĄ DE JURE PRIPAŽINTI.

VAŠINGTONAS, I., 10 d. (Elta). Iš diplomatų sferų sužinota, kad Čeko - Slovakų valdžia, kuri jau faktinai Lietuvą pripažino, rengiasi oficialiai pripažinti Lietuvą de jure. Čekų - Slovakų valdžia neįkuria tuojaus savo atstovybės Lietuvoje, bet laikinai paves savo konsului atstovauti Čeko-Slovakiją musų valdžiai.

Ponas Ivan Krne, Čeko-Slovakų atstovas Paryžiuje pareiškė vilties, kad Lietuvos Vyriausybė iš savo pusės pasirupins atstovauti Pragoje.

LIETUVOS VYRIAUSYBĖS ATSAKYMAS TAUTŲ SĄJUNGAI Į JOS PASIULYMĄ PRIIMTI HYMANS'O PROJEKTĄ.

VAŠINGTONAS, I., 11 d. (Elta).

1921 m., gruodžio mėn. 24 d.

"Kaunas,

Jo Ekscelencijai,
Tautų Sąjungos Tarybos
Ponui Prezidentui,

PONE PREZIDENTE:—

Atsakydamas į Tautų Sąjungos Tarybos rezoliuciją iš 1921 m. rugpiučio m. 20 d., kuri buvo Visuotinojo Susirinkimo užgirta ir kuri lietė rekomendacijas reguliavimui lietuvių lenkų ginčo, aš turiu garbės patiekti Tamstos žiniai kas seka:

Lietuvos Vyriausybė skaito savo pareiga išreikšti Tautų Sąjungos Tarybai savo gilios padėkos už jos pastangas, ačiu, kurioms praėjusiais metais buvo sustabdyti karo žygiai tarp Lietuvos ir Lenkijos ir pavyko sekmingai išlaikyti ramybę toje Europos dalyje. Mes reiškiame padėkos taip-pat Jo Ekscelencijai Ponui Povylui Hymans'ui del jo nenuilstamo veikimo ir atsidavimo, kuriais jis vystė sunkų uždavinį priversti prie išrišimo lenkų - lietuvių ginčą ir reguliuoti santikius tarp dviejų kaimynių valstybių.

Lietuvos Vyriausybė niekuomet nėra maniusi išrišti šitą ginčą kitaip, negu tik taikos keliu. Dabar gi iškilmingai (solenellement) parieškia, kad ji stengsis ir ateityje eiti tuo pačiu taikos keliu. Ji ikišiolei yra padariusi daugelį pastangų prie susitaikinimo, siulydama visus galimus kompromisus. Vienok, Lietuvos Vyriausybė ištyrinėjusi ligi pamatų ir iš visų pusių Tautų Sąjungos Tarybos paduotąją rekomendaciją, jaučiasi priversta pareikšti su gilaus pasigailėjimo jausmu, kad negalinti priimti jai rekomenduoto sutarties projekto.

Lietuvos Vyriausybė, atsistojusi prieš Tautų Sąjungą ir pripažindama nuoširdžiai pastangas, kurias Tautų Sąjunga yra jau atlikusi, kad užbaigus šitą taikos uždavinį, skaito kaipo butina apšviesti visuose detaliuose savo nusistatymą šioje sunkioje ir svarbioje byloje. Todel Lietuvos Vyriausybė turi garbės Tamstos, Pone Prezidente, prašyti leisti jos delegatui patiekti aukščiau pažymėtų paaiškinimų ateinančiame Tautų Sąjungos Tarybos susirinkime, ir ji jaustųsi laiminga, jei galėtų rasti išrišimą Tarybai padedant.

Prašau priimti, Pone Prezidente mano aukštos pagarbos pareiškimą.

(Pasirašė) P. Klimas,
L. Einąs Užsienių Reikalų Ministerio pareigas.

TELŠIAI. Telšių apskrities Taryba gruodžio 5 d. nutarė prašyti įvesti degtinės monopolius ir naikinti smukles.

A.L.T.S. REIKALAI

NAUJI NARIAI ĮSTOJO Į A. L. T. SANDARĄ.

Prie 5 kp., Baltimore, Md.:
V. Agurkis,
K. Jurpaliutė,
J. Jancius,
B. Petraitis.

Prie 7 kp., So. Boston, Mass.:
Vincas Rudauskas,
Jonas M. Šverstis,
F. J. Žiuris (buvęs pavienis),
Ona Žiurienė,
Juozas Sinkevičius,
A. Vinickas,
Jurgis Sanukevičius.

Prie 19 kp., Newark, N. J.:
Ona Kaminskienė,
Antanas Miekionis,
Antanas Anckaitis,
Leopadas Cibaitis.

Prie 36 kp., Pittsburgh, Pa.:
Juozas Vencius,
Juozas Pliečkaitis,
Jurgis Januševičius,
Karolis Riška,
Alfonsas Jaračinskas,
Ksavėras Bacvinka,
Vincas Stančiauskas,
Juozas Stanišauskas.

Prie 43 kp., Pittsburgh, Pa.
Viktoras Lokunaitis,
Motiejus Jurgelis.

Prie 55 kp., Wilkes Barre, Pa.:
Edvardas Jankauskas,
Jonas Miglinas.

AUKOS SPAUSTUVĖS SKOLŲ IŠMOKĖJIMUI NUO NEW-YORKIEČIŲ.

P. C. Vilmontas	$10.00
A. Kundrotas	5.00
Justinas Vitkauskas	5.00
J. O Širvydas	2.00

SANDAROS POLITININ FONDAN.

P. Pilšris 36 kp. narys .. 2.00.

NAUJA KUOPA.

Sausio 8 d. gerb. V. M. Čekanausko prakalbose Greenfield, Mass., likos suorganizuota nauja A. L. T. Sandaros kuopa iš sekančių tautiečių:

Antanas Aleksius,
Juozas Gibas,
S. J. Kazlauskas,
Albertas Tamulis,
Juozas Guitauskas,
Leonas Paulauskas,
Antanas Unaitis.

Kuopai numeris paskirta 73. Tad varde A. L. T. Sandaros sveikinu naują Sandaros 73-čią kuopą, linkėdamas geriausios kloties bendrame darbe Lietuvos laisvės reikaluose. Linkėdamas visiems Greenfieldo tėvynainiams dėtis prie šios naujos kuopos.

K. J. PAULAUSKAS,
Sandaros Sekr.

PARTIJINIO PAGRINDO REIKŠMĖ.

Pažvelgus į A. L. T. Sandaros praeities gyvavimą ir į jos narių darbus Lietuvos laisvės reikaluose, atrasime, kad daugelis sandariečių, nors budami viršiausios vidurinės srovės politinės organizacijos Sandaros nariais, vienok slapstėsi po kažkokiais bepartyvių ploščiais. Taipgi tuo pačiu laiku buvo ir didelė dalis tautiečių, kurie nors pripažino Sandaros principus ir jais visados vadovavos, bet neišdrįso stoti į Sandaros partiją ir sykiu veikti Tėvynės labui po Sandaros vėliava.

Gi tuo pačiu laiku, kada tarpe musų buvo daug tokių nedrąsuolių, netik kad musų partija nebujojo, bet ji nė nebuvo visiems žinoma, kadangi priešingosios partijos, kurios tuo laiku daugiaus rupinos savos partijos, negu Lietuvos, reikalais, paskaitydavo Sandarą kaipo nieko nereiškiančią ir su ja nenorėdavo skaitytis. Taipgi tuo laiku musų klerikalai dėjo visas pastangas, kad pastatyti Sandarą į migluotą atmosferą, ir kad tuomi sulaikyti katalikiškų jausmų minias nuo stojimo į Sandaros partiją — į vienintėlę organizaciją, kuri veda sunkią, atkaklią kovą už pilną Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę.

Kadangi tarp musų buvo tokių, kurie nedrįso viešai pasirodyti po Sandaros vėliavą, tai klerikalizmas ir turėjo liuosas rankas klaidinti lietuvių liaudies dalį, nes jie tuokart dirbo išsijuosę, kad į savus Tautos Fondą ir kitus iždus surinkti šimtus tukstančių dolerių, pirm negu jų išnaudojama minia susipras. Ir jie tą atsiekė. Jie varde Lietuvos į Tautos Fondą surinko apie $500,000, o kiek Lietuvai suteikė tų aukų? Na, o sau susitvirtino visus savus abazus ir šiandie nuprogresavo prie to, kad ne jiems pritariantiems išdrįsta pasiulyti net kartuves.

Buvusis Sandaros 8-tas Seimas pareiškė, kad mes, sandariečiai, alei kada ir alei kur stodami visados ir visur turime vadovautis savais principais, visur turime tvirtai stovėti ant partijinio pagrindo ir visur, visados turime eiti po Sandaros vėliava.

Pildydami buvusio Seimo nutarimus ir pradėję daugiaus rupintis savos partijos reikalais, mes matome visai ką kitą. Šiandieną tveriasi naujos Sandaros kuopos, buriai dedasi prie nuo seniau gyvuojančių kuopų, taip kad eilės sandariečių labai sparčiai plėtojasi. Tas skaitlingas stojimas į Sandaros partiją aiškiai parodo, kad klerikalizmo įtekmė žlunga, kad lietuvių liaudis jau suprato, kas yra Sandara ir prie ko ji veda. Ir drąsiai galima pasakyti, kad sandariečiai pradėję veikti ant tvirto partijinio pagrindo daug daugiau galės nuveikti, kada visi subendrinę savas pajiegas ir sykiu sulaukę naujų pajiegų stosime į vieną bendrą darbą, tai musų kleriaklizmas prieis liepto galą ir Lietuvoje kun. Garmaus rengiamos kartuvės bus išardytos. Nes mes norime laisvos Lietuvos ir ji laisva turės buti. Tai Sandaros yra tokis motto, kurį pasibriežė ir laikosi nuo pirmų savo žingsnių, nedarydama jokių iškraipymų. Ir kuris tik Lietuvys trokšta savo Tėvynei laisvės, tas privalo stoti į sandariečių eiles ir sykiu dirbti Tėvynei naudingą darbą.

K. J. PAULAUSKAS,
Sandaros Sekr.-Adm.

SANDARIEČIŲ ŽINIAI.

Šiuomi pranešu sandariečiams, kad Seimo išrinktas Politinio Fondo Komisijos narys p. M. J. Damijonaitis rezignavo ir jo vieton chicagiečiai paskyrė Dr. K. Drangelį.

K. J. PAULAUSKAS,
Sandaros Sekretorius.

ŽODIS NAUJOS ANGLIJOS SANDARIEČIAMS.

Aš noriu ~~dar~~ kartą tarti keletą žodžių draugams ir draugėms, vienminčiams ir vienmintėms sandariečiams, esantiems N. A. srityje. Esu jau keletą kartų rašęs A. L. T. Sandaros organe "Sandaroje" paraginimus, kad visos A. L. T. Sandaros kuopos kaip galima greičiau prisirašytų prie A. L. T. S-ros N. A. Apskričio; rodos gana plačiai nurodžiau naudingumą prigulėti prie Apskričio, bet vis-gi iki šiol dar nieko nėra padaryta. Nežinau, kodel taip mažai mes, sandariečiai, kreipiam domės į musų organizacijos reikalus. Kaip-kurioms kuopoms išsiunčiau laiškus, raginančius prisidėti prie N. A. Apskričio ir bendrai suvienytomis spėkomis darbuotis organizacijai ir lietuvių visuomenės naudai, bet ir tas vėltui... Suprantama, kad kuopų viršaičiai laiškus gavo, nes nei vienas laiškas man nesugrįžo, o rezultatų nei atsakymo į tuos laiškus mano rašytus nėra.

Priežastis viso to yra žinoma, tai yra apsileidimas kuopų narių, o dar labiau kuopų viršaičių; ir todėlei esu priverstas dar kartą kviesti, paminėti ir podraug kviesti tas užmigusias A. L. T. Sandaros kuopas, idant jos pradėtų darbuotis kooperatyviai.

Gerbiamieji sandariečiai! Pradedant šiuos naujus 1922 metus, mes privalome buti gyvais bei aktyviais, jeigu norime, kad A. L. T. Sandaros kuopos augtų ir stiprėtų, žodžiu sakant, kad abelnai visa organizacija taptų stipri, galinga, idant mes savo tikslą atsiektume, musų programą tikros demokratybės įkunytume visuomeninin lietuvių gyveniman čia, Amerikoje ir Lietuvoje. Reikalingas yra visų musų susiburimas išmintingam darbui. Reikalinga yra musų partijai sudaryti Amerikoje lietuvių visuomenėje ir Lietuvoje idėją tarpe visų žmonių, kad musų partijos žodis, musų programo principas, veiktų į musų tautos politiką ir kad ekonominį ir socialį rėdą butų galima tikroje demokratinėje formoje įvykdinti. Bet, broliai, be vienybės ir kooperatyvio sujungto musų darbo mes to neatsieksime. Todėlei imkimės vienodo bendro veikimo, o tą tik galima padaryti prisidedant prie A. L. T. S. N. A. Apskričio.

Juk mes gerai žinome, kad pereitų metų VIII A. L. T. Sandaros Seime daugiausia buvo parodyta kuopų veikimo vien tik iš tų, kurios priklauso prie Apskričių: N. A. Apskričio, Conn. Apskričio ir Pittsburgh'o, Pa. Apskričio. Iš aukščiau minėtų apskričių kuopų matėsi, kad kuopos yra labai daug padidėję nariais ir finansiškai yra sustiprėję ir tik tos kuopos yra susiuntę į Seimą mortgage'io skolų panaikinimui suvirš 700 dolerių; ir suviršius šimtą dol. Politiniam Fondui.

Taigi, turint šį praktikos faktą, yra butinas reikalas visoms kuopoms spiestis prie apskričio ir kooperatyviai darbuotis, teikiant vieni kitiems moralę ir medžiaginę pagelbą platesniam organizatviškam veikimui, išplatinimui musų idėjos bei supažindinimui lietuvių visuomenės su musų programu ir abelnais siekiais.

Draugai sandariečiai! Imkimės darbo! Įvykinkime 8-to Seimo nutarimus! Parodykime musų visuomenei, kad mes esame sandariečiai, dirbame visuomenės labui ir, kad mes tikros demokratijos auklėtojai. Sušaukime susirinkimus ir pasitarę varykime garbingą - šventą darbą; parodykime savo priešams, kad mes jiems save pakarti už laisvę ir demokratybę nesiduosime, nežiurint, kad jie žada laisvės, demokratybės principą užgniaužti ir mus visus pakarti.

A. L. T. S-ros N. A. Apskričio pirmininkas,
Vladas M. Čekanauskas.

UŽRAŠYKITE "SANDARĄ" LIETUVON.

Begales laiškų gauname iš Lietuvos, kuriuose prašo, kad siuntinėtume jiems "Sandarą". Šimtus tokių prašymų "Sandaros" Adm. negali išpildyti. Tad šiuomi kreipiamės į sandariečius, kad kiekvienas sandarietis užrašytų "Sandarą" Lietuvon ar savo giminei ar draugui, nes Lietuvos piliečiai suprato, kas yra "Sandara" ir jos pageidauja. Laiškuose sako, kad į kurį kaimą pareina "Sandara," tai visi kaimynai susirinkę ją skaito.

"Sandaros" Adm.

Iš A.L.T.S. Kp. Veikimo

PITTSBURGH, PA.
Margumynai.

Sandariečiai veikia. Gruodžio mėnesį per metinį mitingą Sandaros 36-ta kuopa išrinko tris organizatorius. Na, žinoma, tie tuo pradėjo lenktynes: pirmąjį mėnesį laimėjo J. Šermukšnis, nes prirašė 7 narius, J. Virbickas — 5 ir J. Kuzinas — 2,, visi per vieną mėnesį 14 naujų narių. Aš užtikrinu, kad nesiras nė vieno inteligento lietuvio, kurs nepriklausys prie Sandaros.

Sausio 21 d., subatos vakare, L. M. D. svetainėje rengia prakalbas A. L. T. Sandaros 36-ta kuopa; pasižadėjo kalbėti Pittsburgh'o įžymiausi kalbėtojai ir iš toliau bus kalbėtojų.

Taipgi smarkiai veikia "Birutės" choras. 1922 metams komitetas išrinktas iš šių ypatų: pirm. P. Seikis, vice-pirm. S. Petrauckas, sekr. B. Gurevičius, kas. J. Virbickas, kas globėjai: V. Plaušinis ir J. Kuzinas. Koncertą vėl turės vasario 18-tą d., kur loš "Sosto Akiveizdoje" ir "Meilė visų ligų gydytoja."

Taip-pat gandas eina, kad Pittsburgh'o lietuviai tvers Tautišką Parapiją su kun. Motiejum Zvalionis pryšakyj. Mat, kun. Zvalionis pirmą kart kalbėjo per pašventinimą kapų ir, sako, taip užžavėjo pittsburgiečius, kad jie nori jį turėti pas save. Na, o jis pas Kazį nenorį eit, nes ten, sako, žiurkės lizdus jau krauja.

Komunistai jokiu budu negali suprasti, kaip su kapų pašventinimu buvo, kad tiek daug žmonių susirinko ir niekas neprotestavo, nes jiems nepatiko, kam su poteriais pradėta, o su tautišku himnu pabaigta. Mus komunistėliai dar vis veikia atbulai: kada visi giedojo Aniolas Dievo, tai jie bėgo šalin, o kad giedojo tautišką himną, tai jie sėdėjo kad visi sustojo. Mat, kad nors pora, bet kad tik priešintis. Tai tiek tam kart.

Tėmytojas.

UNION CITY, NAUGATUCK, CONN.

Iš Sandariečių Parengto Vakaro.

Buvo gražus ir malonus koncertas, kuriame dalyvavo iš kitų kolionijų dainininkės. Panelė N. Yasinskaitė iš Brooklyn, N. Y., soprano, savo maloniu balsu visai publikai patiko. Gerbiamoji pilietė Vokietaitienė iš New Haven,Conn. su maloniu balseliu. Ir buvo smarki pianystė, kuri skambino piano solo ir buvo smarki šokikė iš Bridgeport, Conn., Ona Senkevičaitė, davė musų kolion. jaunimui supratimo ir parodė, ką kaipo lietuvaitė lavinasi į lietuviškus ir tautiškus parengimus, nes visuomenė bestebėdama į tokią jaunąją lietuvaitę net tiek delnais plojo, kad turėjo po keletą kartų išeiti ir vėl tuos tautiškus šokius pašokti. Pirmas šokis buvo čigoniškas, buvo prie to šokio ir rubai; antras lietuviškas tautiškas taip-pat buvo su tautiškais rubais; trečias šokis buvo Rožės — toji jaunutė buvo su baltais rubais ir turėjo rožę rankoje. Ir buvo labai visiems žingeidu, kad ta lietuvaitė taip yra gražiai išlavinta. Ir musų kolionijos lietuviai taip džiaugės ir gėrėjos, kad dar pirmas toksai parengimas musų kolionijoje buvo. Ir mes galim tikrint, kad sandariečiai nerengia monų ir apgaudinėjimų, ką jie kada parengia, tą turi atsiminti per ilgą laiką. Tas parengimas, galim tikrint, duos keletą dolerių pelno, ir tas pelnas yra skiriamas tai bragiai organizacijai Politiniam Fondui ir bus greitu laiku atsiųstas į Centrą. Ir dar galiu primint, kad 57 kuopa rengiasi parsikviesti iš New Haven, Conn., smarkius lošikus, kurie suloš istorišką veikalą.

Kaip man teko girdėti iš vietinių sandariečių, tai jie šią žiemą pasiskyrę dirbti Sandaros labui ir kad galėjus užbaigti tas savo bėdas, nes jau laikas pradėti auklėtis ir pradėti bujoti ir leisti savo atžalas, kaipo koksai drutmedis, kad Sandaros spėkos suaugtų ir subujotų. Kad tie kunigai neįveikė iki šiol, tai nereikia nė mislyti dabar apie prapuolimą, tik reikia nepaisyti jų.

Šokikas.

NEW BRITAIN, CONN.

A. L. T. S. 32 kuopos buvo laikytas metinis susirinkimas Lietuviškoje svetainėje, 254 Park gatvės. Susirinkimas buvo labai svarbus. Atstovas A. J. Krušinis viską paaiškino 8-to Seimo dalykus, apie Sandaros reikalus, musų nariams pridavė energijos. Musų nariai pasirįžo remti kaip išgalėdami musų organizaciją Sandarą.

Taipgi tapo išrinkta nauja valdyba 1922 metams iš darbščių ir gerų sandariečių. Tikimės, kad šiais 1922 metais Sandara iš musų kuopos nariais ir finansais gerai paaugs. Valdyba išrinkta iš sekančių asmenų: pirmininkas Antanas J. Krušinis, vicepirm. Petras Kupstas, rašt. Jurgis J. Kadziauskas, iždininkas Antanas Ramanauskas, organizatorius Kazimieras Kasparavičius. Korespondentai: 1) A. J. Krušinis, 2) Jonas Nevulis. Todel, draugai, katrų pasibaigus mokestis, malonėkite atsilyginti, katruos atlankys musų organizatorius Kazys Kasparavičius, o jei neatlankys organizatorius, tai į susirinkimą atėję užsimokėkit, nes nutarėm, kad nebus taip ilgai laukiama mokesties, kaip praeituš metus.

Susirinkimus laikysim kas 2-ą pėtnyčią po pirmam, 7:30 val. vakare, 354 Park gatvės, Lietuviškoje svetainėje.

Rašt. **J. J. Kadziauskas.**

SUSIRINKIMAI.

WEST LYNN, MASS.
Extra ir Labai Svarbus Susirinkimas.

A. L. T. S. 40 kuopos susirinkimas bus sausio 20 d., 1922 m., 7:30 val. vakare, Lietuvių salėje, W. Lynn.

Šis susirinkimas yra svarbus vien delto, kad gavom daug svarbių pranešimų iš Centro, turėsime nuodugniai išdiskusuoti ir padaryti nutarimus.

Prie progos turiu čion priminti, kad vietinė Sandaros kuopa sausio 22 d., 1922, 8 val. vakare, toje pačioje svetainėje stato scenoje veikalą: "Dvikojis Katinas", kurį suloš Worcester'io 16 kp. lošikai. Veikalas gana juokingas, įspudingas. Dapildymui programo vietos lošikai suloš "Tarnas Įpainiojo," kuris irgi juokingas.

Šiuos veikalus stato vietos sandariečiai, idant atsilyginti su publika už nenusisekusį Unės Babickaitės lošimą per Kalėdas.

Rašt. **P. Bolys.**

AMSTERDAM, N. Y.

A. L. T. S. 67 kp. Narių Domei.

Gerbiami sandariečiai! malonėkite nepamiršti šio svarbaus metinio Sandaros susirinkimo,, kuriame turime daug svarbių svarstymų, kaip kuopos gerovei, tai ir iš Centro prisiųstų ir Lietuvos gerovei, nes žinote, kad nuo Sandariečių ateities likimas priklauso: jeigu mes užleisim atžagareiviams veikimą. Susirinkimas bus sausio 22, nedėlioje, 1922 metais, Amerikos Lietuvių Kliubo salėje, 117 E. Main St., 2 val. dieną. Nepamirškite naujų narių atsivesti.

Kviečia A. L. T. S. 67 kp.
Valdyba.

AIDAI IŠ LIETUVOS.

DEL VIENO "SANDAROS" STRAIPSNIO.

Mes čionai, Lietuvoje, jusų Amerikos lietuvių laikraščių beveik negauname, todel ir nežinome, o jei ir žinome, tai labai maža apie jusų gyvenimą. Šiomis dienomis pripuolamai gavau vieną "Sandaros" numerį, kuriame patalpinta Lawrenc'o lietuvių draugijų atstovų rezoliucija, adresuota Lietuvos St. Seimui. Rezoliucijoje tarp kita-ko reikalaujama, kad bažnyčia butų atskirta nuo mokyklos ir valstybės. kad mokykla butų pasaulinė, kad butų panaikinta karo stovis ir t. t. Galop atsisakoma remti Lietuvos valdžią del to, kad Lietuvoje esanti reakcija, kad niekam negarantuota žodžio, spaudos, susirinkimų laisvė ir t. t. Redakcija savo prieraše teisingai pastebi, kad tame nutarime yra šis-tas per daug reikalaujama ir prasilenkiama su tiesa. Bet, kad čia pas mus, Lietuvoje višpatauja kunigai ir krikščionys - demokratai, kad jie St. Seime leidžia visai Lietuvai tokius įstatymus, kurie vien jiems reikalingi, nesiklausdami nė kiek kitų partijų, kad iš mokyklų rengiasi išvyti visus geresniuosius mokytojus, kuriems **klebonas neišduos ištikimybės liudymo,** kad čionai žvalgyba dažnai suima ir dar sumuša suvis nekaltus, neva įtariamus, žmones ir išlaikiusi kalėjime keletą mėensių paleidžia, — visa tat gyva tiesa. O žvalgyboje, žinokite, dirba daug ne lietuvių, arba tų pačių rusų "ochrrnikų," kurie čia pat Lietuvoje prieš karą carui ištikimai tarnaudami grudo į kalėjimus, mušė musų tų laikų visuomenės veikėjus. O krikščionys - demokratai tokią žvalgybą užtaria! Jie St. Seime neleidžia kitoms partijoms šios žvalgybos panaikinti arba nors reorganizuoti. Dabartinė žvalgyba gina tik juodašimčius. Taip-pat teisingai "Sandaros" redakcija pastebi, kad negalima dabartiniu laiku atsisakyti remti Lietuvos valdžią. Dabartinėje valdžioje yra ir ne krikščionių-demokratų. Bet "Sandaros" redakcija ir jos skaitytojai turi nepamiršti ir tat, jei šiandien Amerikos lietuviai žymiai remia Lietuvos valdžią, tai jie turi ir ganėtinai teisių reikalauti iš tos valdžios tai, kas jiems atrodo teisėta ir reikalinga. Nejaugi jus, Amerikos lietuviai, duodami savo skatikus Lietuvos vyriausybei, leisite, kad tais jusų sunkiai uždirbtais skatikais krikščionys - demokratai laikytų mokyklose vien tiktai kunigus ir davatkas, ir išvarytų iš ten visus geriausius mokytojus, *) nejaugi leisite klebonams, kurie tarnauja įvairiose įstaigose, mėtyti ir saviems reikalams leisti jusų brangias aukas? Kiekvienas susipratęs Amerikos lietuvis turi reikalauti, kad St. Seimas atskirtų bažnyčia nuo valstybės ir mokylos, kad kunigams, kurie dabar Lietuvoje yra bankų agentai ir klebonijose bankų agenturas atidaro (pavyzdžiui, Joniškyje), nebutų leista kištis į mokyklos reikalus ir t. t. Jei Amerikos lietuviai, panašiai Lawrenc'o lietuviams, griežtai imtų reikalauti musų St. Seimo to pat, ko Lawrenc'o lietuviai, tai ir mes čionai galėtume daug daugiau gero padirbti ir šimtą kartų geriau sutvarkyti musų krašto Lietuvos gyvenimą ir jos ateitį.

Draugai, Amerikiečiai! Nepamirškite savo krašto reikalų!

J. KALVELIS.

*) St. Seimo krikščionys-demokratai rengiasi tuoj išleisti mokykloms įstatymą, sulig kurio kiekvienas turės gauti klebono ištikimybės liudymą, arba leidimą dėstyti tikybą mokykloj, priešingai mokytoją išvarys iš mokyklos. **J. K.**

Karui Siaučiant

— Bočių Atmintojas —

(Tąsa).

Jokio rubežiaus boi linijos nesimatė, kaip minėjau, maišėsi per vien. Na, manėme, dabar jų bus pilna Lietuva, kiti, rasit, pasieks vietoje Varšavos — Kauną ir Žemaičius ir stebėsis žmonių klausinėdami, kur tie lenkai prapuolė ir ar toli Varšava. Kitas iš rusų klausinėjo, ar iš Kauno išvarėme lenkus, mes pasakėme, kad jų visai ten nebuvo.

Landvaravos stotyje žydų krautuvės ir šiaip namai buvo išplėšti bėgančių lenkų. Aplink vieną namą matėsi baltuojant lyg sniegas. Nustebau, kaip tai pusiau liepos mėnecio galėjo snigti ir tai tik vienam kieme. Nuėjau persitikrinti . Kieme voliojosi išdraskyti pagalvių (paduškų plunksnos ir pukai. Įėjus į vidų darėsi dar baisesnis vaizdas: krautuvė išplėšta, namai taipgi. Kas negalima išnešti ar jiems nereikalinga, sudaužyta, sulaužyta. Krautuvės lentynos nuplėštos nuo sienos, sulaužytos, stalai, kedės taipgi. Sienos moliai ir popieriai taipgi išgriauti, išardyti; visi daiktai įšterioti, sudaužyti guli asloje. Biblioteka išdraikyta po visą aslą, knygos suplėšytos ir visur vien matėsi žiaurios ir nekulturingos šių laikų barbariškos lenkų rankos darbas. Kiek teko matyti karo vietų ir visokių kariaujančių pusių, tai tokius atsitikimus ir taip puikų mokėjimą barbariškai elgties pirmu kartu mačiau. Neveltui lenkai giriasi savo kultura ir ja nori apšviesti lietuvius, pavergdami juos. Tikrai puiki jų kultura ir lietuviai 99 dalies tokios neturi ir "reikėtų", norint, nuo jų pasimokinti. Tik "gaila", kad tie lietuviai tokie atbuli, nemandagus sutvėrimai, nuo anot jų "chlopai, chamai," nenori to viso poniškojo mokslo įgyti ir jų kulturos pasimokinti, vien įsigilinę į amžiną savo dorą ir pripažinimą visiems lygių teisių ir neliečiamybę kas svetima, nors tai ir karo sukuryje. Žydas su ašaromis skundėsi, kad vos spėję patys išbėgti, nes butų ir juos užmušę, ir man pasakius, kad apsigyvęs lietuviai ir tuokart niekas neskriaus, nes Lietuvoje visiems laisvė ir lygybė, žydas nudžiugo ir pradėjo klausinėti apie gešeftą, ar leis gabenti prekį iš Kauno. Pasakius, kad bus viena ir toji pati valstybė ir kas yra leidžiama viduje, tas bus leidžiama ir čionais ir gešeftą galės vesti. Atsisveikinant žydas su dėkingumu spaudė ranką, net po kelis kart klausinėdamas, ar tikrai mes apsibusime čia, ar nepaduosime rusams, nes geidė, kad apsibutų lietuviai ir daugiau niekas. Lenkų visomis keturiomis bijojo. Lenkai daug ir kruvinų darbų yra padarę su žydais: buvo atsitikimų, kur užmušdavo.

Po to baisiojo vaizdo grįžome vėl į stotį. Ant platformų traukiniuose stovėjo musų šarvuočiai automobiliai ir rusčiai žvalgėsi į apiemkę iškištais kulkosvydžių snapais. Žiurėjau į juos, ir, regis, ir jie norėjo ką rustaus ir baisaus pasakyti:

—Aš "Aras," kad-gi imsiu skrajoti savo galingais sparnais plasnoti, grius visi po manim, kas tik papuls ant kelio.

—O aš! — lyg nori pasakyti "Perkunas"— kad-gi imsiu perkunus svaidyti, griausmais griausti, nieko gyvo neliks.

—O aš! — kad-gi duosiu geležine kumščia, niekas iš po jos neasikels, — lyg norėjo pasakyti "Šarunas" ir visi trys rustųs, pikti ir rimti lyg galiunai ir senieji dievai stovėjo ant platformų, lyg laukdami, kuomet reikės parodyti savo galę, ką jie gali parodyti.

Rusų buriai pradėjo joti, klausdami kelio ant Gardino ir nutraukė ten linkui.

Mes iš traukinio išlipome ir laikinai apsistojome stotyje. Pernakvojome ant lauko. Rytą, dar vos švintant prabudome. Rusų batarėja buvo įvesta į avižas; arkliai ganėsi avižose, daugiau sutrypdami, negu suėsdami. Rusai miegojo. Paskui atjojęs rusų žvalgas pranešė, kad neužstoti kelio, kadangi tuojau prajos jų raitelių brigala. Mes laukiame! Už valandėlės pradėjo joti. Nesimatė pas jų virtuvių ir kitako, kas reikalinga, ir pas mus esama. Prajojus keletai šimtų pasirodė galas. Klausiame, ar jau viskas; gavome atsakymą, kad taip. Mums liko lyg juokinga. Brigada lyg musų batalionas. Buryje jojo su kardu, apdaruose lyg turko, moteriško veido ir apdaras tam panašus, kareivis. Ilgai, kolei užmačiau, stebėjaus į jį: ir tikrai atrodė moteriškė. Paskui jojo dvi gailestingosios sesutės. Iš burio atsiskyrė vienas jų reitelis ir prijojęs prie musųjų lietuviškai paklausė, ar nesama iš Ukmergės. Pasisakė, kad jis pats ukmergietis ir kiek pakalbėjęs subloškė arklį ir nulėkė prie savųjų. Gaila jo pasidarė: tarnauja ir kariauja svetimose šalyse, kuomet reikalinga ginti savo šalį, bet, matyt, ten jaučiasi saviškis ten jį traukia ir jų eilėse kovoja. Ne kiekvienam vienoda mintis.

Vienai brigadai prajojus, stotyje jų dar liko. Prajojant jų brigadai užgriežė musysis orkestras. Paskiau susėdęs ant rąstų pradėjo griežti, nuvarydamas visiems nuovargį. Rusai pakilo iš avižų ir pradėjo klausyties orkestro. Matėsi pas jų linksmi veidai ir vienas kitam rodė į musų orkestrą ir kaž-ką linksmai kalbėjo. Orkestras, matydamas susirinkus daug rusų ir klausant jo, užgriežė rusų liaudies paprastą dainelę. Rusams pridavė daugiau linksmumo išgirdus savąją ir paliko dar gyvesni, ištolo iš jų judėsio matėsi, kad jie gyrė už gerą griežimą ir orkestrui nutilus dar ilgai laukė, ar nepradės, bet šiam nepradėjus, patys ėmė dainuoti, savais balsais, kaip papuolė. Tuojau išsirikiavo musų raitelių dalis, Vilniaus komendantura, išvažiavo "Aras" (šarvuotas automobilius), ir pirma "Arui" važiuojant išlengva pradėjo žygiuoti į Vilnių. Rusai gėrėjosi šarvuočiu ir musų raitelių arkliais. Stebėjosi, kad lietuviai turėdami tokius puikius arklius tai išpalengvo jodinėja. "O kad tai man toks arklys," — kalbėjo vienas rusas: — "tai tuojau bučiau Varšavoje, o jis taip palengva joja, nemoka jie joti!" Bet nesupranta, kad lietuvis arklį brangina, nevaiko veltui, užtai pas jį puikųs ir malonu pažvelgti. Rusas su pasibiaurėjimu pažvelgė į savąjį; sako: "Pajok ant šitokios gadlos, bet ir tai joju!"

Rusams išjojus iš Landvaravos dvaro, mes į jį suėjome ir apsistojome iki įsakymui. Dvaras puikus ir turtingas. Papuoštas įvairiomis stovyklomis; ir šiaip matosi, kuomet buvęs turtingas, bet dabar karo naikinamas daug nukentėjęs. žmonės sulenkėję.

Rusai gėrėjosi visais musų padarais. Žygiuojant musiesiems pirmyn ir taisant geležinkelio liniją, sykiu važiavo ir šarvuočiai. Rusai pamatę šarvuočius, džiaugdavosi ir girdavo juos "a to charošaja štuka, na bielogvardejcov, na poliakov" (o tai gera štuka ant baltgvardiečių, ant lenkų) ir ištolo rėkdavo, kad jų sąjungininkai važiuoja.

Vieną tiltą uždegus bėgantiems lenkams, žmonės patys užgesino; lenkai bėgo be atodairos, kartais net ištisas pulkas pamatęs kokį 30 priešininkų; upas baisiai buvo nupuolęs ir įgazdinti.

(Pabaiga bus).

JUOZAS RAINIS.

Į KARUŽĮ.

———:-:———

Kas ten prie baltų berželių
Taip maloniai bekankliuoja?
Kas rutelių ten darželį
Džiaugsmo liudėsiu dainuoja?...

Bernužėliai kareivėliai
Gano žirgus prie giružės—
Jų tat skamba kanklevėliai,
Aldi graudžios jų dainužės...

—Broliai! Karan visi jojam
Bočių šalį atvaduoti—
Ko gi liudim, sielvartojam,
Ar mes mergos — aimanuoti!

Tat užtraukim gi dainelę
Linksmą, šaunią, sutartinę...
Tegul skamba per girelę
Aidas siekdamas gimtinę!

Lik sveika, mus tėviškėle,
Išauginusi mus tvirtus!
Mus senutė bakužėle,
Tu pakrypus ir pavirtus...

Gentys, giminės, kaimynai
Lenkiam galvas jums iš tolo:
Melsit jus dievų šeimyną
Laimės dėlei mums iš Kovo...

Ramųs bukite, tėveliai!
Laukit viltimi tikrąją—
Jus paguoda, jus suneliai
Puoš garbe jus nemariąją...

Meilės sesės ir brolučiai
Nesigraudinkit — nereikia!
Mes sugrįšime sveikučiai!
Vėl bus, kas daug dirba, veikia...

Jus, mus mylimos mergelės
Bukit linksmos, neraudokit!
Teneblanksta jus veidelis —
Lukesčiu neašarokit!

Jei nežusim, tat pargrįšim,
Brangias dovanas parnešim,
Aukso žiedus pamainysim,
Jei širdys' jus meilę rasim...

—Op, ant žirgo!... Į karužį!...—
Vadas riktelia šaunusis
—Bus dainuot! Mušyje brolužiai,
Laukia darbas prakilnusis!...

Kas ten žaliąją girelę
Sujaudino toks užimas?...
Ten tat baigia dar dainelę
Žirgatrampa ir žvengimas.

20-V-19 Petigorsk. (Kar. Kal.).

CARMEN

PROSPER MERIMĖE.

Vieną vakarą sutėmomis, kada nieko nematyti, aš rukiau pasirėmęs ant turėklo paupyje, Kordovoje, kad moteris užlipo laiptais nuo paupio ir atsisėdo netoli nuo manęs. Ji turėjo plaukuose didelį pluoštą gėlių, kurios stipriai kvepėjo. Ji buvo prastai, gal buti net vargingai apsirengus, juodai, kaip didžiuma merginų vakarais rėdosi. Madas vaikančios ponios juodai dėvi tik išryto, vakarais jos apsirengia **a la Francesca**. Kad ji prisiartino prie manęs, besimaudytoja nuleido ant pečių mantilą, su kuria ji buvo prisidengus galvą, ir žvaigždžių šviesoje aš galėjau patėmyti, kad ji graži, jauna, dailaus sudėjimo, ir kad ji turi labai dideles akis. Aš greitai numečiau savo cigarą. Ji tuo apvertino mano pasielgimą — grynai francuziską mandagumą — ir pasiskubino pranešti man, kad ji mėgsta tabako kvapą labai, ir kad ji pati ruko, kada gauna labai lengvą cigaretą. Gerai, kad aš turėjau tokių savo dėžėje ir pasiskubinau pasiulyti jai. Ji sutiko priimti vieną ir užsidegė jį nuo galo degančio kanščio, kurį mums atnešė vaikas už skatiką. Rukydamu mudu kalbėjova taip ilgai — gražioji besimaudydančioji ir aš — kad mudu pasilikova duvienu paupyje. Aš pamačiau, kad tame nėra nieko, jei pakviesiu ją prie ledų pas **neveria.** Po trumpo kuklaus dvejojimo ji sutiko bet pirmiau norėjo žinoti, kuri yra valanda. Aš paspaudžiau savo repetitorių, kad paskambintų, ir iš to ji labai stebėjosi. "Kokius išradimus jie turi jusų šalyje! Kokios šalies tamista? Anglas, be abejonės."

—Prancuzas ir tamistos nužemintas tarnas, ponia ar panele. Tamsta turbut iš Cordovos?

—Ne.

—Tamista bent Andaluzietė? Aš manau aš bent tiek galiu susekti tamistos minkštame akcente.

—Jei tamista taip atydžiai tėmini žmonių akcentus, tamista privalytum susekti, kas aš esu.

—Aš manau tamista esi iš Šventosios Šalies, keli žingsnei nuo rojaus.

Aš išmokau šią metaforą, kurį lytisi Andaluzijos, nuo mano draugo Francisco Sevilla, gerai žinomo **picadoro.**

—A! — Rojus! Žmonės sako, kad jis ne tokiems, kaip mes.

—Tad tamista turi buti Murė ar... — aš susilaikiau, nenorėdamas pasakyti "žydė."

—Sakyk! sakyk! Tamista gerai matai, kad aš čigonė. Tamista nori, kad aš pasakyčiau la **baji** (burimą). Ar tamista esi kada girdėjęs apie **La Carmencita?** Tai aš esu ji.

Aš tada buvau toks netikėlis — tai buvo penkioliką metų atgal, atsiminkite! — kad aš nepašokau iš baimės atsiduręs šale raganės. "Gerai — tariau aš pats sau: — "Pereitą sąvaitę aš vakarieniavau su banditu plėšiku; šiandie valgau ledus su velnio merga! Kada keliauji, gera viskas matyti. Buvo ir kita priežastis sueiti su ja į pažintį. Atsitraukęs iš universiteto, turiu prisipažinti su gėda, aš sugaišavau kiek laiko tyrinėdamas okultacijos ar slaptuosius mokslus ir daugel kartų aš stengiausi pasišaukti tamsybės dvasias. Nors jau seniai buvau išsigydęs iš trokškimo tokių tyrinėjimų, bet pas mane vis dar buvo užsilikęs žingeidumas prie prietaringo, ir man malonu buvo persitikrinti kaip augštai magijoje yra pakilę čigonai.

Kalbėdamu priėjova **neveria** ir atsisėdova prie mažo stalelio, apšviesti vaškinės žvakės, padėtos stikliniame dangtyje. Čia aš turėjau gerą progą tėmyti **gitaną,** kad save gerbianti žmonės valgydami ledus stebėjosi matydami mane tokioje draugijoje.

Aš abejojau, ar panelė Carmen buvo tyro kraujo, bent ji buvo gražiausia moteris jų padermės, kokią aš kada sutikau. Kad butų graži, moteris, sako išpanai, turi suvienyti savyje trisdešimtį punktų; arba, jei jus mylista, jus galit apipiešti ją dešimčia budvardžių, pritaikomų prie trijų jos asmens dalių. Paveizdan, ji privalo turėti tris juodus punktus: akis, blakstienus ir skruostus; tris minkštučius, švelnus: pirštus, lupas ir plaukus ir t. t. Pasižiurėkite pas Brantome apie kitus punktus. Mano čigonė negalėjo savinties pilnos tobulybės. Jos oda, nors gana švelni, buvo arti vario dažo. Jos akys buvo įstrižai palinkę, bet didelės ir pilnos; jos lupos storokos, bet gerai nuaugę ir daleido matyti dantis, baltus, kaip šutinti migdalai. Jos plaukai buvo gal kiek šiurkštųs, bet juose buvo mėlsvas spindėsis, einantis perdėm, kokį mes matome varno sparnuose, ir buvo ilgi ir tankųs. Kad nenusibosti jums su ilgais aprašinėjimais, aš tik pasakysiu, kad su kiekviena yda ji jungė gerumus, kurie gal labiau buvo pažymųs del kontrasto. Ji buvo keisto, laukinio gražumo — veidas, iš kurio jus išsyk stebėjotės, bet kurio niekad negalėjote užmiršti. Įpatingai jos akys turėjo, sykiu plėšikišką ir nuožmią išreikštą, kokios aš niekad daugiau netėmijau žmogaus akyse. "Čigono akys, vilko akys" — sako išpanų priežodis, kurs rodo gerą observaciją. Jei jus neturite laiko eiti į Zoologijos Daržą tėmyti vilko akis, tėmykite savo katės akis, kada ji daboja žvirblius!

Rodės, kad butų juokinga duoti sau į delną žiurėti restauracijoje, tad prašiau gražios raganės leisti man palydėti ją namo. Ji lengvai sutiko, bet vėl susirupino, kuri yra valanda ir prašė manęs dar sykį paspausti mano repetitorių.

—Ar jis **tikrai** auksinis? — ji paklausė, atidžiai žiurėdama į mano laikrodį.

Kad mudu išėjome, jau buvo tamsi naktis, didžiuma krautuvių buvo uždaryta ir gatvės beveik tuščios. Mudų perėjova tiltu per Quadalquiver'ą ir priemiesčio gale priėjome namus, nė biskį į rumus nepanašius. Mergaičiukė atidarė mudviems duris. Čigonė pasakė jai kaž-ką man nesuprantama kalba, kuri, kaip aš vėliau dažinojau, buvo Romaniška, arba **chepė-calli** tarmė **gitanos. Mergaičiukė pranyko,** palikdama mudu diktame ruime su mažu stalu, dviem kedėmis ir skrynia. Aš turiu neužmiršti vandens ąsotį, apelsinų kruvą ir svogunų pundą.

Kaip tik mudu likova duvienu, čigonė išsiėmė iš skrynios kazyras, kurios buvo gerai pardėvėtos, magnesą, džiovintą chameleoną (dražą) ir kitus daigtus, reikalingus jos mene. Tada ji liepė man kryžium perbraukti mano kairiąją ranką su sidabro pinigu ir ceremonija prasidėjo. Nėra reikalo atkartoti jos pranašavimus, bet iš jos manipuliacijų lengva buvo nuprasti, kad ji buvo išsilavinus raganė.

Nelaimė, kad netrukus mums pertraukė. Durys staiga ir smarkiai atsidarė; vyras iki akių įsisukęs į rudą skraistę įėjo į ruimą ir kalbėjo čigonei visai nemeiliai. Aš nesupratau, ką jis sakė, bet jo balso tonas rodė, kad jis yra supykęs. Gitana nė nusistebėjo, nė supyko, kad jis įėjo, bet ji pasiskubino sutikti jį ir nepaprastai greitai kalbėjo jam ta nežinoma kalba, kuria pirmiaus prie manęs buvo prabilus. Žodis, **payllo,** tankiai atkartojamas, buvo vienatinis, kurį aš nupratau. Aš žinojau, kad tuo vardu čigonai vadina visus svetimus. Prileidžiant, kad jis lytėjosi manęs, aš supratau, kad eina opus pasiaiškinimas; aš jau buvau pagriebęs vieną kedę už kojos ir jau vienas sau svarsčiau, kada ją sviesti atėjunui į galvą, kad pastarasis, šiurkščiai pastumėjęs merginą į šoną, žengė prie manęs, paskui, atšokęs, sušuko:

—Ok, ponas, tai **tamista** čia!

Aš iš eilės dirstelėjau į jį pažinau savo pažįstamą Don Josė, kurį aš išgelbėjau iš nemalonios padėties. Toje valandoje mane apėmė pasigailėjimo jausmas, kad išgelbėjau jį nuo kartuvių.

—A, tai tamista, drąsusis vaikine! — Aš sušukau, juokdamasis su kiek galint labiau slepiamu kartumu. — Tamista pertruakei man ir panelei kada ji pranašavo akyviausius dalykus.

—Vis tas pat, tas ir pabaigs! — jis suniurnėjo per dantis, dėptelėdamas į ją piktomis akimis.

Bet čigonė vis kalbėjo jam sava kalba. Ji laipsniais vis labiau karščiavosi. Jos akys žėrėjo, pasriuvėjo kraujais ir buvo baisios. Jos veidas susiraukė. Man rodėsi, kad ji gundė jį daryti ką nors, ką jis dvejojo daryti. Prie ko ji gundė, aš per daug gerai supratau, kad mačiau ją greitai braukiant mažą ranką šen ir atgal skersai kaklą. Aš stengiausi netikėti, kad čia ėjo apie piovimą kam gerklės ir aš biskį nužiurėjau, kad ta gerklė buvo mano!

Į tas visas iškalbos srioves Don Josė atsakydavo aštriai keliais žodžiais. Tada čigonė smeigė į jį dirstelėjimu pilnu paniekos ir atsisėdus a la turque ruimo kampe išsirinko iš kruvos apelsiną, nusilupo ir ėmė valgyti.

Don Josė paėmė mane už rankos, atidarė duris ir išvedė į gatvę. Mudu nuėjova apie porą šimtų žingsnių tylėdamu. Paskui ištiesęs ranką jis tarė: — "Laikykis tiesiog ir prieisi tiltą."

Jis sparčiai užsigręžė pečiais į mane ir nuskubėjo šalin. Aš sugrįžau į savo viešnamį biskį jausdamasis paikai ir supykęs. Aršiausia buvo, kad nusirengęs aš patėmijau, jog mano laikrodėlis yra dingęs!

Keli atžvilgiai sulaikė mane nuo jieškojimo atgauti jį ir nuo kreipimosi prie policijos. Aš pabaigiau savo rašinį apie kliošto riaus rankraštį ir leidausi į Sevillę. Po kelių mėnesių bęstymosi po Andaluziją, aš grįžau į Madridą ir buvau priverstas koliauti per Cordovą.

(Bus daugiau).

ELGĖTA.

Kogi tai nuliudęs?
Gal jaučia siela?
Ir akis užmerkęs?
Gal gyventi nemiela?
Taip aš pasiklausiau,
Sutikęs elgėtą,
Kurio širdį jaučiau
Dievui pažadėta.
Elgėta paklaustas,
Man trumpai atsakė:
—Kas pasaulyj kaltas,
Kad taip pasidarė...
Užėjau pas burą
Ir prašau nakvynės,
O jis man atsakė:
—Nebreikia šlykštynės!
—Aš šitaip išgirdęs,
Pamačiau teisybę,
Garsu pasimeldęs,
Atradau nakvynę.
Štai po šiuo berželiu
Nakvynę turėjau
Ir su Ponu Dievu
Žodelį kalbėjau.
Ponas Dievas tarė:
—Gana tau kankintis!
Gerai burs padarė...
Galės jis ramintis.

IŠLANDIETIS.

SANDARA
AMERIKOS LIETUVIŲ TAUTINĖS SANDAROS LAIKRAŠTIS

"THE LEAGUE"
Published Every Thursday at South Boston, Mass.
by the
LITHUANIAN NATIONAL LEAGUE OF AMERICA.
VINCENT J. SZLIAKYS
Editor.
K. J. PAULAUSKAS
Business Manager.
327 E Street, Boston 27, Mass.

SANDARA
Savaitinis Laikraštis
Leidžiamas kas Ketvergas
AMERIKOS LIETUVIŲ TAUTINĖS SANDAROS

Prenumerata turi buti apmokama iš viršaus. Prenumeratos metas skaitosi nuo dienos užsirašymo.

Pinigus geriausia siųsti Pašto Money Orderiu, adresuojant:

Metams kainuoja (Amerikoje) $2.50
" " Kanadoje $2.75
" " (Užsieniuose) .. $3.00

Entered as Second - Class Matter January 14, 1914, at the Post Office Boston, Massachusetts, under the Act of March 3, 1879.

Apžvalga.

VILNIUS PRIE LIETUVOS?

Mums privačiai pranešama, kad iš Vilniaus ateina gandai, jog rinkimuose dalyvavo 70% visų gyventojų ir buk Vilnius didžiuma balsų apsisprendęs dėties prie Lietuvos, gi provincijos linksta prie Lenkijos.

Jeigu tie gandai teisingi, tai pasirodytų, kiek Vilniaus gyventojams lenkai yra įsipykę, jei jie balsuoja už prisidėjimą prie Lietuvos. Gerai gi žinome, kad Vilniaus rinkimai negalėjo išreikšti tikro vietos gyventojų noro, nes rinkimai buvo surengti vienų lenkų, balsuotojų prigabenta iš Lenkijos, lenkų apgitacija ir prievarta vertė balsuoti už Lenkiją, lietuviai negalėjo nė organizuoties, nė agituoti, nė atvirai išreikšti savo palinkimus. Visi tie Vilniaus rinkimai taip vienpusiškai lenkų sutaisyti, kad lietuviai, žydai ir gudai pareiškė, jog jie rinkimuose nedalyvaus— tokios buvo pasklidę žinios. Jeigu gi žinia, kad rinkimuose dalyvavo 70% visų Vilniaus gyventojų, yra teisinga, tai tas reikštų, kad visgi rinkimuose dalyvavo ne vieni lenkai. Ir jei tas tiesa, kad Vilniaus miestas didžiuma balsų nubalsavo dėties prie Lietuvos, tad labai aišku, kad Vilnius su pasibaisėjimu žiuri į Lenkiją. Nėra abejonės, kad normaliuose, be lenkų prievartos, rinkimuose Lietuva butų gavus milžinišką pritarimą.

Lauksime aiškesnių žinių apie rinkimus Vilniuje.

RINKIMŲ PASEKMĖS NEŽINOMOS.

Tautų Lygai nėra oficialiai pranešta, kokios yra Vilniaus rinkimų pasekmės. Neoficialiai yra paleisti gandai, buk didžiuma pritarianti dėties prie Lenkijos. Rodos jau butų laikas žinoti pilnos rinkimų pasekmės ir laikas butų oficialiai jas paskelbti. Jei Lenkija vilkina su oficialiu paskelbimu, tai galima manyti, kad rinkimų pasekmės yra nemalonios Lenkijai, ir delto ji nesiskubina jas paskelbti.

TAUTŲ LYGA RINKIMŲ NEPRIPAŽĮSTA.

Sausio 13 d. Tautų Lygos Tarybos pirmininkaujantis viršaitis Paul Hymans pareiškė, kad Taryba nepripažįsta Vilniaus rinkimų, nepaisant, kokios pasekmės nebebutų, nes Vilniaus rinkimai buvo surengti be Tarybos pritarimo.

TARYBA DAUGIAU NESIKIŠ.

Sausio 12 d. ir Lietuva, ir Lenkija Tautų Lygos Taryboje pareiškė, kad nepristoja rišti Vilniaus klausimą Hymans'o planu. Šis jau buvo dešimtas kartas, kad Vilniaus klausimas buvo pakeltas Lygos Taryboje. Lenkų atstovas Askenazy pripažino, kad Taryba sulaikė kruviną susirėmimą su Lenkija, bet jis sakė, kad Lenkija negalinti priimti Tarybos išrišimo.

Lietuvos atstovas Naruševičius taipgi pareiškė, kad Tarybos sumanymas yra nepriimtinas, nes jis panaikintų Lietuvos suverenitetą.

Naruševičius sakė, kad visų kivirčių su lenkais priežastis yra Versailles Sutartis, kuri nenustatė aiškių sienų tarp Lietuvos ir Lenkijos. Jis sakė, kad Lietuva yra pasiryžus pavesti visą Vilniaus klausimo išrišimą Pastoviam Tarptautinės Tiesos Teismui arba arbitracijai. Jis pareiškė, kad atšaukimas militarės komisijos gali sulaužyti taiką.

Lenkų delegatas tvirtino, kad Lenkija laikysis taikos rišant Vilniaus klausimą.

Taip dalykams esant, Tautų Lygos Taryba nutarė daugiau nesikišti į Vilniaus klausimą.

AMERIKA DA NEPRIPAŽINUS LIETUVOS.

Stebėtinas dalykas, kad Suv. Valst. iki šiol da nėra pripažinusios Lietuvos de jure. Amerika, kuri mažiau kaip pora šimtų metų pati laužėsi iš svetimo jungo (ir jai padėjo lietuvys Kosciuška), dabar net jau išsilaužusios iš jungo Lietuvos nesiskubina pripažinti. Net Mexica (kurią pravardžiuoja "barbariška") mus pripažino, tik ne "Liuosybę mylinčioji" Amerika.

Net ir patys teisybę mylintieji amerikiečiai stebisi tuo. Paveizdan, Bostono "Sunday Herald" sausio 15 d. redakcijos straipsnyje štai kaip rašo:

Amerika ir Baltiko Valstijos.

Užtęstas Suvienytų Valstijų vilkinimas su pripažinimu Baltiko respublikų patraukia akį ir sukelia daug neprielankių pasargų. Jei lenkai ir finai verti pripažinimo kaipo nepriklausomos tautos, paliuosuotos nuo Rusijos valdymo, tai delko musų valdžia panašiai nepasielgia su Lietuviais, Latviais ir Estais? Jie gerai kovėsi, ir jie laimėjo, prieš Sovietų Rusijos valdžią, norėjusią juos po savim paglemžti. Dabar jie turi taiką, su garbe ir be baimės, Maskvos valdžiai radus paranku eiti su jais į sutartis ir sudaryt draugiškus ryšius. Estijos, Latvijos ir Lietuvos respublikos yra Tautų Lygos nariai, ir Suvienytos Valstijos yra tik vienatinė didžiulė valstija, kuri oficialiai nepripažino jų buvimo ir jų valdžių.

Baltiko valstijose Amerika yra atstovaujama tik komisijonierių ir kelių konsulių, kad visos kitos didėsės tautos ten turi savo ministerius. Neįstabu, kad nebuvimas Amerikos ministerio sukėlė daug pasargų Latvijai švenčiant jos respublikos trečiąsias metines sukaktuves. Tas privalytų priminti mus valstijos departamentui ir Senato užsienio susinešimų komisijai, kad jau labai laikas išnaujo perkedenti užlaikymo ar atgavimo Rusijos "teritorijų nepaliečiamybės" doktriną. Letai arba latviai nėra rusai, taipgi nėra nė estai ar lietuviai. Jie ir jų žemės buvo pavergti Rusijos carų, bet argi mes galime pasakyti, kad rusų užgrobimai buvo pagirtini ar kad rusų suverenitetas vis spaustų Baltiko valstijas? Jei ne, tai Amerika privalo ištiesti draugingą ranką toms tautoms, kurios gėrisi naujai iškovota laisve.

D-RAS K. GRINIUS REZIGNAVO.

Keliomis minutomis prieš šiam "Sandaros" numeriui eisiant į spaudą, gauname žinią, kad D-ras K. Grinius, Lietuvos ministerių pirmininkas rezignavo, atšauktas savo partijos. Rezignavo delto, kad nenori terštis su klerikalais, kurie daro skandalus su kontrabanda, kurie Steigiamajame Seime nori įvesti tokias žemės reformas, kurios yra naudingos tik ponams ir bažnytinėms žemėms; kurie nori pasiglemžti mokyklas ir ten vietoje darbščių ir šviesių vyrų ir moterų ketina auklėti užuitas davatkėles.

D-ras K. Grinius rezignavo, reiškia visa Lietuvos valdžia yra klerikalų rankose, su visomis jų kontrabandomis, egoizmais ir kitais nepadorumais. Lietuvos bažnyčios yra paverstos į turgavietes, nes jose, vietoje Dievo žodžio, kunigai skelbia savo klerikališkuosius monus. Lietuvoje dabar kils didžiausioji partijų kova. Mes į ją nežiurėsime rankas susidėję — mums, sandariečiams, ir visiems blaivaus proto žmonėms reikės suremti patys petyn ir atremti tas klerikalų pasikėsinimas nustumti Lietuvą į privilegiruotų klesų vergiją ir į viduramžių proto tamsybės. Mes turime, kaip tas tylus senovės lietuvis, sėsti galąsti ginklą, dieną ir naktį, galąsti, tyliai, bet be atvangos, ir laukti to juodojo kryžuočio, kaip jo laukė mus protėviai, ir atremti jį, kada jis ant mus guls, kaip jį atrėmė mus šeneliai šimtai metų atgal.

Gerai, kad mes tą ginklą pasigaminome. Tas mus ginklas tai Sandaros Politinis Fondas. Tą ginklą turime atsidėję galąsti — rinkti į jį aukas. Mums šiandie nėra nė Rytų, nė Vakarų — mes turime buti kaip vienas. Juodasis kryžuočius atlekia ant Lietuvos, ir mus kiekvieno užduotis prisidėti prie gynimo mus tos šalelės, kur mes ar musų tėvai yra gimę.

Netruks ateiti juodos žinios, gi tuo tarpu kiekvienas aukuokime į Politinį Fondą — kas centą, kas šimtą dolerių, bet butinai visi aukuokime, kiek katram galė tęsa. Atsiminkime — mums apšaukta didi kova!

DYGLIAI.

‡‡ Tulas laikas atgal iš Wilkes Barre, Pa., buvo pradėjęs eiti sąvaitinis lietuviškas laikraštis "Amerika." Buvo klerikališkos pakraipos ir pirmame numeryje pasiskelbė, kad daugiau rupįsis Amerikos reikalais, negu Lietuvos. Na ir besirupindamas Amerikos reikalais, su pirmu numeriu nusitraukė pas Abraomą ant kelių, su savim nusinešdamas $5,000 tulo klerikalų finansieriaus" iš So. Boston'o.

‡‡ Tarpe Amerikos lietuvių klerikališkų kunigų nerasi nė vieno, kuris vadovautųsi teisybe. Pas juos tokis nusistatymas: kas neklauso jų diktaturos, tas negali buti katalikas. Nors jis dirbtų naudingiausią darbą, bet bus iškeiktas, išniekintas ir t. t. Gi Lietuvoje vis-gi atsiranda kunigų, kurie šieš-tiek vadovaujas teisybe. Pavyzdin paimkime kad ir kunigą Tumą, kuris per Žemaitės laidotuves Mariampolėje tarp - kit-ko pasakė: "Aštri velionės plunksna aprašinėjant vargdienių žmonių gyvenimą užkliudžius ar ponus,ar kunigus, skaudžiai juos čaižydavo. Bet tai nebuvęs koks nors ypatingas neapykantos vienam luomui jausmas, bet tik karti jos pastebėta teisybė."

Vėlionės Žemaitės raštuose mes daug randame apie kunigų puotas ir išdykavimus klebonijose, ir tą kun. Tumas pripažįsta už teisybę. Na, o mėgink ką išsitarti apie amerikiečių kunigų "bankietus," ar jie prisipažįs prie teisybės?

‡‡ Dabartiniu laiku Rusijoje pasiuntimas atvirutės kainuoja 2,000; už uždarą laišką 5,000 rublių; o už apdraustą laišką 10,-000. Va tai tau ir "darbininkiškas rojus"! Nėra dyvo, kad musų apkvaišę komunistėliai rėkauja visokiais balsais apie tą "rojų", bet į jį nė vienas nesiskubina.

‡‡ "Lietuvos Ukininko" 1922 m. kalendoriuje pirmoje vietoje yra pažymėta sekančios valstybinės šventės: Vasario 16 d. Nepriklausomos Lietuvos Valstybės paskelbimo diena ir antra šventė, tai gegužės 1 d. Tai jau čia atrodo tikrai bedieviškai! Juk Amerikos lietuvių klerikalai nori, kad valstybinė ventė butų lenkų karalaičio šv. Kazimiero diena, t. y. kovo 4 d., na, o apie gegužės 1 d., tai jau nė kalbėti nereikia, nes ir V. Stagaro Opera "Pirmosios Gegužės" klerikalams įvaro kinkų drebėjimą.

‡‡ Jeigu saulė nebutų nudeginus Rusijos Pavolgį, tai Amerikos komunistų dienraštis "Laisvė" senai jau butų užbaigęs savo gyvenimo dienas, bet dabar rinkdamas aukas tiems baduoliams, daro sau puikų biznį.

‡‡ "Sandaros" 2 No. M. Vienys savo laiške "Darbininkui" tarp kit-ko sako, kad "Dar-kas" užsičiauptų, nes kitaip daug kas viešai bus pasakyta. Patartina p. Vieniui nieko nelaukus viską viešai iškelti, nes slepiant klerikalų niekšystę yra skriauda katalikams, kuriuos jie išnaudoja savo tikslams.

Padubysietis.

Pastabos.

RAŠO DAUGKENTIS.

‡‡ Paskutinės žinios laikraščių skiltis pildo: "Airija ratifikavo taikos sutartį, Rusija įsibriovė Suomijon, Vilniaus rinkimai įvyko, Rusija priėmė talkininkų kvietimą, Airijai grumoja savitarpinis karas, tarpe Anglijos ir Prancijos auga nauji nesusipratimai. It verdantis vanduo katile kunkuliuoja, taip šių dienų Europos viešpatysčių politika mėtosi - šokinėja, kasdien vis naujus klausimus pastato, bet nieko konkrečio nesutveria, kas duotų žmonėms darbininkams šviesesnį rytojų.

‡‡ Klerikalų spauda nudžiugus skelbia juodomis raidėmis, kad jųjų "kulturos" vajus neprastai sekasi. Amsterdam, N. Y., sausio 8 d. ,kun. Garmaus prakalbose suaukuota katalikų universitetui net $4,000! Taip, jie triumfuoja, kad gana evelių, kurios savo vilnas duoda plikai kirpti, bet kokis smagumas tave ima iš to, žinant, jog jųjų triumfavimas rengia tau kartuves?

‡‡ Musų gerbiamas Dr. J. Šliupas nuvykęs Lietuvon jokios politiškos rolės neveikia, bet kas jam užėjo "Lietuvoje" parašyti ilgoką straipsnį, agituojantį už priėmimą Hymans'o projekto, kuriuomi norima Lietuvą pasmaugti. Kiti amerikiečių laikraščiai pasityčioja iš tokio daktaro rašto. "Amerikos Lietuvis" teikėsi perspausdinti visą tą Dr. Šliupo raštą, kuris jam jokios garbės neduoda.

‡‡ S. L. A. pereiti metai buvo pasekmingi, nes buvęs S. L. A. konkursas davė arti dviejų tukstančių naujų narių. Antras nemažas laimėjimas yra, tai įregistravimas S. L. A. čarterio New York'o ir Massachusetts valstijose.

‡‡ Prasidėjus skandalams su kun. Purickio rezignacija, paskui A. Smetonos sunaudojimu aukų pinigų, dabar Lietuvos Raudonasis Kryžius jieško pinigų iš Tautos Fondo apie $46,-000, kuriuos pinigus L. R. K. Rėmėjų Dr-ja surinkusi nuo amerikiečių, bet jųjų nenusiųsta ten, kas buvo rinkta. Tai kitas nolius musų klerikalų, duotas savo tėvynės aukurui. Matomai, klerikalai pavartoja savo gabumus varde tėvynės, viliodami iš nekalto žmogelio, tiesiog hipnotizuodami paima pinigų kruvas, bet juos vartoja ne tėvynės, tik savo viliugingos politikos reikalams.

‡‡ Mirus gerbiamai Žemaitei, jos grabas buvo paskendęs vainikuose įvairių gėlių ir palydėtas į kapus su kapelija dideliausios žmonių minios. Taip, kada jos kunas sustiro, ją gerbia ir išreiškia jai didelės užuojautos, bet kada senukė buvo gyva, turėjo p. Bulotienės čeverykus valyti. Mat, kol gyvas, jokios pagarbos nė užuojautos pas mus negauna, tik numirus atsimena.

‡‡ Pr. Živato sumanymą "Vienybė" paremia, kad agitatorių, atvažiavusius su kartuvių propaganda išvertus kalbas įteikti imigracijos departamentui Washingtone. Ištiesų, kogi jau susilauksime, jeigu visokiems huliganams iš kur nors atvykusiems, duosime jųjų intrigas skleisti, ir Lietuvos meilę gesinti?!

‡‡ Nekartą pasigiriam, kad inteligentija didėja iš čia augusių, vienas-kitas baigia aukštesnį mokslą, bet anglų spaudoje apie lietuvius arba musų gimtąjį kraštą labai-labai retenybė matyti, jai kas parašo, tai greičiausia kokis geraširdis kitatautis parašo, tankiausia klaidų daugiaus, negu teisybės; užtai lenkai nesnaudžia ir visokius melus prirašo apie lietuvius. Musų inteligentijos, ypač čia augusios, kurie anglų kalbą taip gerai moka kaipo prigimtą, turėtų kiek galėdami rašyti į angliškus laikraščius apginant Lietuvą, išrodant lenkų grobiškus žygius, kokius jie daabr atlieka su lietuvių užimtomis teritorijomis.

‡‡ Sandariečiai visomis išgalėmis didinkite savo vienminčių armiją, matote, kaip klerikalai taikosi prie neapšviestų žmonių, kurių pagelba nori sau Lietuvoje inkvizicijos laikus grąžinti, tąsyk bus "Dievo karalystė Lietuvoje" del kunigų.

Iš Vyriausiojo Lietuvos Gynimo Komiteto.

Į visas lietuvių organizacijas, laikraščius, į kiekvieną Lietuvos Tėvynės pilietį.

Jus, musų broliai Amerikoje, savo sunkius darbus fabrikuose, kasyklose bedirbdami, del duonos kąsnio bevargdami, neužmirštate savo senosios Tėvynės, neužmirštate jos sunkios kovos del Nepriklausomybės.

Jus žinote, kad tik Nepriklausomybė apsaugos jus gimtąją žemelę nuo baisaus lenkų jungo, apsaugos jus brolius, seseris nuo vargo, apsaugos jų namus, jų aruodus nuo legioninkų plėšikų.

Neužmirštate jus visa tai ir šelpiate ir remiate mus Nepriklausomybės kovą, šelpiate ir remiate tos kovos reiškėją Vyriausiąją Lietuvos Gynimo Komitetą.

Nuo gegužės m. 14 d. iki lapkričio m. 30 d. Vyr. Liet. Gyn. Komitetas gavo šias iš jus aukas:

1). 14-V 10530 Indiana, Chigo, Ill. 42,097 auks.

2). 24-V Philadelphia, Penn. Amerikos Vyčių 3-čia kuopa 6,800 auks.

3). 25-VI Atstovybė Amerikoje čekį sumoje 50,000 auks.

4). 11-VII South Boston, Mass. Šv. Kaz. Drg. per K. Norkų 700 dol

5). 6-VII Mont. Carmel, Pa. kolonija per Dr. Bartušką, draftą sum. 17120.

6). 20-VIII Draugystė Liet. Sunų Vakaruose čekį sumoje 2,700 auks.

Ačiu jums gerbiamieji, už jas, ačiu vardan kovos del musų Nepriklausomybės.

Nė vienas skatikas iš tų aukų nenueis niekais ir nebus pražudytas. Mus pačių pakviestieji Vyriausybės Kontrolės valdininkai tikrina visą mus reikalą, tikrina mus knygas. Surinktuosius pinigus bei kitus turtus laikome Valstybės Iždinėje (Einamosios sąskaitos 43 Nr.).

Bet-gi įsiveržęs lenkas, pyktas dvarininkas, sugriautų visą mus Nepriklausomybę, sunaikintų visą musų tautos kulturą, ištuštintų mus aruodus, sunkų jungą ant musų žmonių ilgiems metams uždėtų, niekais visą mus darbą paleistų.

Todel V. L. Gyn. Komitetas vien pastaruoju laiku plieno šarvais traukinį apšarvavo, davė pinigų 120,000 auks. jo pastatymui. Todel Komitetas posenovei padeda mus kariuomenei, remia ją ir šelpia, teikia jai šiltų rubų, pramogos dalykėlių, ginklų, dovanų kareiviams ir t. t. O kad lenkai jiegas sumažintų, Komitetas stengiasi jam Lietuvoje pamatus sugriauti. Tie gi lenkų dvarininkų pamatai — tai mus sulenkintieji broliai. Todel Vyr. Liet. Gynimo Komitetas visokis pastangomis stengiasi sulenkintuosius apšviesti, įskiepyti į juos pilietišką bei valstybinį susipratimą, prijungti juos prie mus bendro darbo, kulturos bei dvasios gyvenimo.

Knygos, atsišaukimai, laikraščiai, tai ginklas, tai budas tam tamsumoje sulenkintųjų tarpe nugalėti, juos musų ištikimais broliais padaryti. Komitetas tam reikalui, vesdamas griežtą atskaitomybę, šimtus tukstančių leidžia.

Ir šaukiamės į jus, mus gerbiamieji broliai Amerikoje, padėkite mums musų taip svarbų ir gražų darbą dirbti, remikte kuo galėdami, siųskite mums savo aukų, kiekvienai progai esant šelpkite mus darbus.

Vyriausias Lietuvos Gynimo Komitetas:

M. Sleževičius, pirm.,
M. Krupavičius, vice-pirm.,
O. Bikleris, iždin.,
V. Putvinskas, š. S. pirm.,
Kun. J. Vailokaitis,
D-ras Rachmilevičius,
Čerkasas, Gudų M-jos įgal.,
P. Ruseckas, sekr.

Kaunas,
1921 m., Lapkričio m. 30 d.

P. S. Kitų laikraščių meldžiame atspausdinti.

IŠ L. M. S. A. DARBUOTĖS.

Abelnos pastabos. Nėra dar metų, kaip atgimė L. M. S. A., tačiau šiandie jis turi jau per trisdešimts narių, kurie priklauso prie pirmos ir antros kuopų. Apie trečdalis jų yra pabaigę Vidurinę Mokyklą(High School) ir lanko įvairius universitetus, imdami profesijas bei akademišką mokslą. Sekantįs L. M. S. A. nariai ima profesijas: J. Keserauskas ir Semaška ima mediciną; V. Širvydas (Šarunas) — Chemiją; A. Dvilys — Agrikulturą, kurią šįmet pabaigs; J. Kazlauskas — aptiekorystę; Ig. Perminas — muziką, šįmet pabaigs; G. P. Stungis — komerciją; Žilvitis — dentesteriją; V. Graičunas — ekonominį mokslą ir B. F. Kubilius ir A. A. Tulys — abelną universiteto mokslą.

Lig šiol daugiausia ir sekmingiausia L. M. S. A. naudai darbavosi ir darbuojasi: Utaras, Kazlauskas ir Šeštokas, Valparaisoje; Kubilius, Stungis ir Semaška Chicagoje.

L.M.S.A. nariai susideda iš socialistų ir tautininkų mokinių. Nors nariai susideda ir nevienų

pažiurų, tačiau veikimas eina pastebiamai santaikoje, be mažiausių užsimėtinėjimų.

Praeitą mėnesį prie L. M. S. A. 2 kp. prisirašė šie nauji nariai: Ig. F. Girkontas, J. Zakarevičius, J. Radzevičius ir P. Yasius; prie 1 kp. J. Masiulis.

Centro Valdyba išrinkta. Lig šiol musų organizuotė neturėjo Centralės Valdybos, kuri rištų pirmąją ir antrąją kuopas ir rupintųsi abelnu moksleivių organizavimu. Tas rodė patiems moksleiviams skriaudą. Tatai valparaisiečiai ir chicagiečiai, pažangieji mokiniai, pasitarę rado reikalingu turėti Centro Valdybą, į kurią išrinkta: Pirmininkas—A.A. Tulys, Raštininkas—B. F. Kubilius, Iždininkas F. J. Šeštokas. Tatai nuo dabar L.M. S. A. reikalais reikia kreiptis prie Centro raštininko, B. F. Kubiliaus, M. D. Hall, Room 98, The University of Chicago, Chicago, Ill.

Debatai su Bolševikais. L. M. S. A. 2 kp. ir ALDLD. 19 kp. įrengė debatus tėmoje: "Ar Reikalingas bolševizmas Lietuvoje?" gruodžio 6 d., Chicagoje. Debatų vedėjo, Dr. A. Montvido, sprendimu, debatus laimėjo moksleiviai, nežiurint, kad didesnė pusė publikos, bolševikai, kėlė didžiausį triukšmą laike debatų.

Moksleivių pusę, arba neigiamąją pusę, laikė A. A. Tulys ir B. F. Kubilius, kurie-du faktiškai nurodė, jog bolševikų tvarkymo sistėma nupuldė Rusijos industriją, dailę, mokyklas, ukį, o jos gyventojams užtraukė vergiją ir kad tas pats butų Lietuvoje, jei bolševikai paimtų Lietuvos valdžią į savo rankas. Todel del to bolševikų nerimtumo Lietuvai nepageidaujama į bolševikų panaši tvarką. Teigiamąją pusę laikė A. Bimba ir T. Dundulis, kuriedu nedebatavo, bet senus "spyčius" pakartojo sufanatizuotiems bolševikams, iškeikdami moksleivius, kam jie eina augštesnius mokslus; daktarus, kunigus, advokatus ir diplomatus. Girdi, daktarai, advokatai, kunigai ir panašųs žmonės privalo nusiimti baltus kalnierius ir eiti prie spato.

Progresyviai mokiniai iš tų debatų pasimokino tą, kad su fanatikais bolševikais neverta prasidėti. Kadangi jie nepažįsta ir nenori pažinti tiesos ir juo tvirtesnę tiesą jiems sakysi, juo daugiau jie tau staugs, rėks, kauks visokiais balsais. Tai naujos religijos, bolševizmo, apgailėtinos aukos.

Už įžangą įplaukė 97 su centais. L. M. S. A. 2 kp. pelno paliko $43.00, iš kurių išmokėta $27.00 Tuliui ir Kubiliui už debatavimą; iždе gi paliko $16.00, kurie bus paspirtis tolesniam veikimui.

Planai tolesniam veikimui. L. M. S. A. 2 kp. kas mėnesį surengs po vieną vakarą, kurio programą išpildys patys mokiniai. Bus dedama pastangos, kad sutraukus visą išeiviją moksleivių prie Lietuvių Moksleivių Susivienyjimo Amerikoje, ypač, kad sutvėrus kuopas Brooklyne ir Bostone.

Vienas Moksleivių.

Krikščionių-Demokratų Politika.

Lietuvoje krikščionys - demokratai šiandien yra didžiausia partija, ir todel visur stengiasi viešpatauti, viską savaip tvarkyti. Bet kokiais keliais prie to jie eina ir kuomi jie remiasi savo politikos darbe? Apie tai čia ir noriu rašyti.

Dar buv. Valstybės Taryboje išleidžiant rinkimų į St. Seimą įstatymą ir taip-pat St. Seime svarstant rinkimų į savivaldybės įstatymą, valstiečių ir liaudininkų atstovai reikalavo ir buvo įnešę įstatymuos pasiulymą, kad politinė agitacija bažnyčiose butų uždrausta, ir kad tie, kurie išnaudos bažnyčią politikai, butų baudžiami pinigine pabauda ir kalėjimu. Prie to liaudininkų ir valstiečių atstovų reikalavimo prisidėjo ir social-demokratai ir kitos kairiosios grupės. Bet tie teisingi kairiųjų srovių reikalavimai krikščionių demokratų balsų dauguma buvo atmesta, ir jie pasiliko sau laisvę bažnyčias naudoti savo partijos reikalams. Beveik visos Lietuvos bažnyčios tapo paverstos politinės agitacijos įrankiu. Krikščionys - demokratai turi savo rankose gerai organizuotą, puikiai aprupintą kunigų tukstantinę armiją: kiekvienoje parapijoje sėdi bent po 2 arba ir 3 kunigus, ir dauguma jų mažiau rupinas tikybos, doros reikalais ir maldomis, kaip tam tikros savo kuniginės politikos propaganda. Tam tikslui jie naudoja didelės dalies musų liaudies dar nepakankamą susipratimą. Nežiurint į tai, kad visos Lietuvos bemaž visi kunigai ir jų pataikunai agituodami vartoja visokias priemones, tinkamas įtikinti tamsius žmones, pajudino visas dangaus ir žemės galybes. Tačiau praėjusių metų rinkimai į St. Seimą ir šių metų rinkimai į savivaldybes vis-gi aiškiai parodė, kad krikščionys - demokratai Lietuvoje dar nėra visagaliai, kad Lietuvos visomenė ne visados taip jau aklai jiems tiki, ne taip jau lengvai duodasi už nosies vedžioti.

Taigi dabar krikščionims - demokratams jau nebeužtenka bažnyčių, ir jie siekia paimti savo rankosna visas Lietuvos mokyklas ir per jas taip-pat varyti savo politiką. Jie turi dabar savo rankose Švietimo Ministeriją su ministeriu Bizausku priešakyje ir eina prie to, kad visos Lietuvos mokyklos butų taip sutvarkytos, kad jos tarnautų jų politikos reikalams, kad jose nebutų sveiko, tikro, laisva mokslo, kad per mokyklas jie galėtų dar labiau sustiprinti savo partiją ateityje.

Kalbama apie universiteto, Lietuvos aukštosios mokyklos, steigimą. Suvažiavę Kaunan klebonai, dekanai ir kiti klerikalų šulai nutaria kurti Lietuvai savo katalikiškąjį universitetą, ir tiktai, sutikę didelį visuomenės pasipriešinimą, dabar nusileidžia ir sutinka, kad butų įsteigtas valstybinis Universitetas, bet tiktai, kad jame butų toksai teologijos fakultetas, kuris galėtų viešpatauti ant visų kitų fakultetų, t. y., kad tikybos, kunigų mokslo,skyrius turėtų viršų ant gydytojų, teisininkų, inžinierių, agronomų, matininkų ir kitų mokslų skyrių. Tokiu budu krikščionys - demokratai norėtų buti Lietuvos Universitete pilnais šeimininkais: kviesti tokius profesorius, kurie tik jiems patiks, saviškai jį tvarkyti, saviškai jame mokyti musų jaunuomenę.

Gimnazijose, progimnazijose ir viduriniose mokyklose krikščionys - demokratai kas kartas vis labiau ir tvirčiau nori įsigalėti: kairesniųjų pažiurų mokytojai išstumiami, jų vieton skyriami, "savieji." Daugelyje mokyklų vedėjais - direktoriais paskirti net kunigai.

(Pabaiga bus).

BALTIMORE, MD.

A. L. T. S. 5 kp. Susirinkimas. Sekantis 5 kp. susirinkimas bus sausio 27 d., 7:30 val. vakare, Lietuvių svetainėje prie Hallins gatvės. Malonėkite visi susirinkti ir naujų atsivesti, nes bus daug svarbių reikalų aptart. Taipgi kurie esate dar neužsimokėję už pereitus metus, malonėkite užsimokėti, nes neužsimokėjusiems bus laikraštis sulaikytas.

P. Jaras.

Metinis susirinkimas S. L. Šv. Kazimiero Draugijos bus nedėlioje, sausio 22 dieną, Lietuvių name. Šiame susirinkime bus paskutinis naujų narių priėmimas už pusę įstojimo, ateikite visi ir prisirašykite prie musų didelės organizacijos.

Sekr. **S. Mockus.**

ATSIIMKITE LAIŠKUS!

Atėjo iš Lietuvos Sekančioms Ypatoms:

Vardas	Paštas
Laurinas Tverkus	Žeimelis
Juozas Gedraičius..	Vabalninkų
Juozas Žvinglis	Kretinga
Vincas Zaleckas	Kaunas
F. Dambrauskas	Jonava
Elzbieta Navartavienė..	Alytus
Jackas Mačernius	Telšiai
Julia Matus	Jeznas
A: Liaučius	Kupiškis
Jurgis Lisevičia	Biržai
Ona Zdanevičienė ...	Kalvarija
Ona Saidaičiutė	Eržvilko
Petras Urna	Telšiai
Petras Jesinskas ..	Vabalninkų
Juozas Juozapaitis	Šiauliai
Jurgis Pritaitis	Vyžuonos
Emilija Jerusevičienė ..	Alovės
Vladas Tareila	Laizavos
Petras Sablinskas	Mosėdis

BALTIC STATES FIN. CO.,
357 Broadway, S. Boston, Mass.

Lietuvon.

Praslinko žiemos šventės. Lietuvoje žmonės jau pradeda rengtis prie pavasario ir vasaros darbų. Bet jie laukia pagalbos iš Amerikos nuo savųjų. Taigi siųskite PINIGUS tik per musų agenturą, o pinigai nueis greitai. Mes siunčiame pigiausiu dienos kursu, o taipgi siunčiame ir Amerikos dolariais.

Darome visokius liudymus, įgaliojimus, davernastis, vekselius. Parduodame laivakortes ant geriausių laivų į Lietuvą ir iš Lietuvos.

Visokiuose reikaluose kreipkitės tik pas mus:

URBŠA, SEKYS IR KO.
101 Oak St., Lawrence, Mass.

"Nereikia daugiau kankintis be miego per ištisas naktis su verkiančiu kudikiu," ji pareiškė, "nes aš jam duodu BAMBINO ir paguldau į lovą."

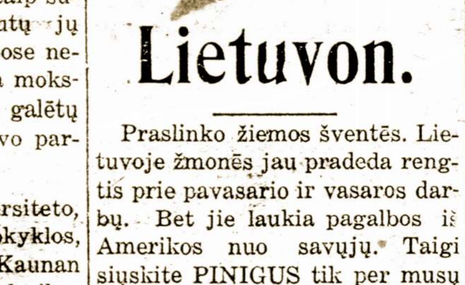

Mėšlungis, dieglys, suiręs pilvas, perpilni vuduriai suteikia mažyčiui bereikalingą nesmagumą

BAMBINO

Valzbaženklis užreg. S. V. Pat. Ofise

pašalina šiuos nesmagumus. **Kudikiai mėgsta ji! Jie prašo daugiaus!** Aptiekose parsiduoda po 35c. arba norint, kad prisiųstumėm per paštą, tai reikia siųsti 40c. į

F. AD. RICHTER & CO., Borough of Brooklyn, New York

LIETUVIŲ MUZIKOS KONSERVATORIJA

Muzikos mokslas prasidėjo. Jaunesnieji, ypač, turi prasilavinti muzikoje: nedaugelio geidžianti — tegul nors gaidas išmoktų. Kas daugiau nori pažinti muzikos meną, tam yra šie mokslai: dainavimas, teorija kompozicijos, chorvedystė, pianas, smuika ir kiti instrumentai.

10 lenkcijų dainavimo	15 dol.
10 lekcijų chorvedystės ar teorijos kompozicijos ..	15 dol.
10 lekcijų ant bile instrumento	13 dol.

PASTABA: Kurie paviriku ima lekcijas nuo Spalio mėnesio iki pabaigai Birželio, tie gauna pigiau.

Ad.: 769 BROADWAY, SO. BOSTON, MASS.

MIKAS PETRAUSKAS, Vedėjas.

"LIETUVOS UKININKO" KALENDORIUS.

Puikus kalendorius iš 96 puslapių didelio formato, su gražiais viršeliais. Kalendoriuje telpa daug puikių eilių ir straipsnių, tarp kurių yra skyrius Lietuvos Įstatymai. Kaina tik 25c. Patariame sandariečiams įsigyti. Su užsakymu siųskite ir pinigus.

"SANDARA,"
327 E St., So. Boston, Mass.

Baltic States Bank

KAPITALAS IR SURPLUSAS $270,000.00.

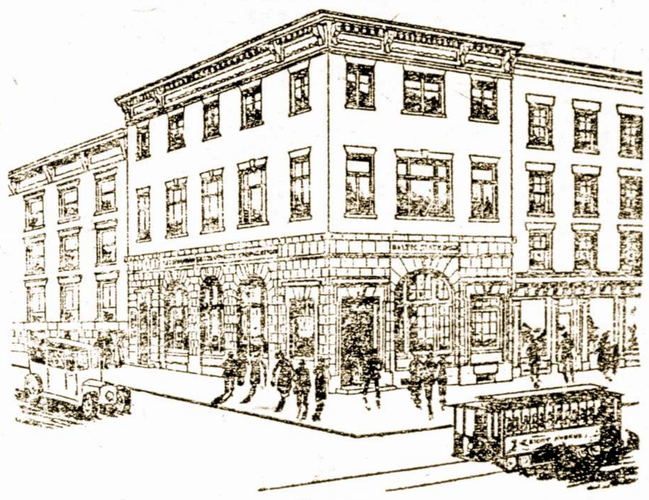

4%

BALTIC STATES BANKAS MOKA 4 NUOŠIMČIUS UŽ DEPOZITUS. NUOŠIMČIAI PRISKAITOMI PRIE SUMOS KAS MĖNUO.

DABAR PATOGUS LAIKAS PASIDĖTI PINIGUS BALTIC STATES BANKE. GALITE PERKELTI JUOS IŠ KITUR: ATSIŲSKITE MUMS SAVO DEPOZITO KNYGUTĘ, O MES IŠKOLEKTUOSIME IR SAVO KNYGUTĘ PRISŲSIME.

SIUNČIAME PINIGUS PERLAIDOMIS IR KABLEGRAMAIS GREITAI, PIGIAI IR SU PILNIAUSIA GARANTIJA.

PARDUODAME LAIVAKORTES Į LIETUVĄ IR IŠ LIETUVOS.

VISI YRA UŽGANĖDINTI, KAS SU SAVO REIKALAIS KREIPIAS Į

BALTIC STATES BANK

294 EIGHTH AVE., NEW YORK, N. Y.

NAUJOS KNYGOS!

Sulaukus žiemos vakarus, jos praleidžiame kiekvienas savo namuose, o kad brangų laiką neleisti uždyką, ir kad jį sunaudoti geriems tikslams, tai patariame sandariečiams ir skaitytojams įsigyti šias naujas knygas:

LYTIES MOKSLAS

Milžiniška knyga, 400 puslapių su daugybe paveikslų, kuri yra brangiu turtu kiekvienai šeimynai, tvirtuose skuros apdaruose $7.00.

KITAS KARAS

Ką-tik iš spaudos, T. M. D. leidinys, labai naudinga visiems perskaityti 142 puslapių. **Kaina 75c.**

Tad pasiskubinkite jas įsigyti, nes greitai jų gali pritrukti. Su užsakymais siųskite ir pinigus:

"SANDARA,"
327 E Street, So. Boston, Mass.

RAGUTIS

Juokų ir Satyros Mėnesinis Žurnalas

Šiuomis dienomis "Sandaros" Adm. gavo iš KAUNO KEISTUČIO ŠLIUPO leidžiamą juokų laikraštuką "RAGUTIS". Laikraštukas yra su gražiomis karikaturomis (paveikslais) kaip va:

Pilsudskis jieško Talkninkų; Rusijos rugiapiutę; Lietuvos byla Antantos rankose; Trijų frakciją Lietuvos Seime ir dar daug kitokių.

Sandariečiai kiekvienas įsigykite šį juokų laikraštuką, taipgi parsitraukite po kokį desėtką egz. išplatinimui tarpe lietuvių.

Parsiduoda po 10 centų, 15 už dolerį.

Reikalavimus sykiu su pinigais siųskite:

"SANDARA,"
327 E Street, Boston 27, Mass.

Skaitykite Ir Platinkite

TĖVYNĖS GYNĖJŲ — ŠAULIŲ LAIKRAŠTĮ "TRIMITĄ."

"TRIMITĄ" leidžia Lietuvos Šaulių Sąjunga, kuriai rupi ne bet kurių atskirų partijų ar luomų reikalai, bet Lietuvos Laisvės ir Nepriklausomybės gynimas ir demokratinio jos surėdymo tobulinimas ir stiprinimas.

"TRIMITAS" teikia daug žinių iš Lietuvos, pasaulio gyvenimo. Jame aiškiai ir vaizdžiai nušviečiama Lietuvos vidaus ir tarptautinė padėtis.

"TRIMITAS" deda eilėraščių, apysakėlių, vaizdelių iš šaulių kovų už nepriklausomybę, politinių ir mokslinių straipsnių ir šiaip daug gražių pasiskaitymų.

"TRIMITAS" eina kartą į sąvaitę, 32 puslapių knygelėmis. Jo kaina Amerikoje: metams 4 doleriai; atskiras numeris 10 centų. Lietuvoje: metams — 96 auksinai; atskiras numeris 2 auksinai.

"TRIMITO" ADMINISTRACIJAI,
Kaunas, Laisvės Alėja Nr. 26,

"LIETUVOS UKININKAS"
Sąvaitinis laikraštis, 2-egz. už $2.50.

Vienas giminei Lietuvoje, kitas pačiam Amerikoje. Visi užsirašanti gauna "Lietuvos Ukininko Didį Kalendorių 1922 m. dovanų. Pinigus ir adresus siųskite įgaliotiniui,

P. MIKOLAINIS,
53 Hudson Ave., Brooklyn. N.Y.

T. M. D. KUOPŲ IR NARIŲ DOMEI!!!

T. M. D. Ohio ir Michigan Valstijų Apskritys išleido labai naudingą aiškią filosofišką knygutę "EMOCIJOS ir JŲ KULTURA" 26 puslapių kaina 15 centų.

T. M. D. kuopoms, knygynams ir šiaip knygų pardavėjams nuleidžiama 50 nuošimtis. Todel, T. M. D. kuopos tuojaus reikalaukite ir platinkite apšvietą.

Reikalaudami siųskite ir pinigus. Adresuokite:

VL. MALINAUSKAS,
2221 Hamilton Ave., Cleveland, Ohio.

Dailės Mylėtojams!

Senai laukiamos komp. M. Petrausko 5-kių metų "Kanklės" jau atspausdintos, kurios galima gauti "Sandaros" Adm.

"KANKLIŲ" KAINA:
Puikiai audeklo apdarais $5.00
Tvirtais popiero apdarais $4.00.

"KANKLIŲ" ĮTALPA TURINYS:

1) Aras; 2) Valia, Valužė; 3) Naujoji Gadynė; 4) Kriputis-šokis; 5) Dainius; 6) Rudens Lapai; 7) Daina be žodžiu; 8) Jausk ir Mylėk; 9) Klūpakojis; 10) Suktinis-Šokis, 11) Neverkit pas kapą; 12) Vai Nerčia Laužo; 13) Vai ruta rutelė; 14) Kur tas Šaltinėlis; 15) Prirodino seni žmonės; 16) Mielaširdystė - Duettas; 17) Spragilų Dainelė - Duettas; 18) Pasaka; 19) Norkturnas; 20) Metai po Mentų; 21) Eglė, Žalčių Karalienė; 22) Leidžias Saulelė; 23) Strazdelis; 24) Eisiu Mamei pasakysiu; 25) Valio Dalgelė; 26) Atneša Diedas Kukulių Viedrą; 27) Kur Josi; 28) Šokis - Žaislas — Noriu Miego; 29) Seno Diedelio; 30) Be Laimužės; 31) Geismai ir Svajonės; 32) Jurių Bangos; 33) Jaunoji Lietuva; 34) Pasakyk Lietuva, Mylimoji; 35) Dainuosiu, kad mirę Sukiltų; 36) Kalvis; 37) Kaitink Šviesi Saulute; 38) Adomo Vargai; 39) Nakties Rasa; 40) Girių Paukšteliai; 41) Skamba Kankliai ir Trimitai; 42) Šią Naktelę; 43) Bernužėlį Nes'valkiok; 44) Suktinis - Šokis; 45) Rudens Meliodija; 46) Vakaras; 47) Atėjo Žiemelė; 48) Dainiaus Testamentas; 49) Ilgu, Ilgu; 50) Man Skaudėjo Širdis; 51) Ant Kalno Karklai Siubavo; 52) Žalioj Lankoj; 53) Kikylis; 54) Laimingas, Didus; 55) Oi, Motute, Ma!; 56) Kaip Skiedra ir Pluta Nemunu Plaukė; 57) Gersim, Broliai, Ulevosim; 58) Manequin'ų Šokis.

Tai yra vienas milžiniškas dailės leidinys, kokio iki šiol lietuviai dar nėra turėję. Kadangi tokio didelio leidinio išleidimas daug lėšavo, tokiu budu sulyginus su jo verte, visai mažas skaitlius likos atspausdinta, o parsiduoda labai sparčiai ir tikimės, kad greitu laiku gali pritrukti.

Norinti įsigyti, pasiskubinkite, kol dar nevėlu.

Sykiu su užsakymu pinigus siųskite sekančiu antrašu:

"SANDARA,"
327 E St., So. Boston, Mass.

Lietuviai Amerikoje

ROCKFORD, ILL.

Iš šios lietuvių kolionijos labai tankiai matyt įvairių žinelių veik visuose laikraščiuose, tačiaus "Sandaroje" veik visai nesimato. Todel manau nors trumpai bėgančias žineles aprašyti.

Visų pirma manau kiek palytėti vietinį "Mirgos" chorą, kurs jau gerokas laikas gyvuoja, tačaus didelio veikimo neparodo. Mat, tam yra daug priežasčių. Viena gal iš svarbiausių, tai bedarbė. Tačaus nereikėtų viskas ant to nuversti, nes bedarbė visus be skirtumo paliečia, tačaus kitos draugijos ir kuopos veikia po senovei. Žinoma, negalima nei "Mirgos" chorui užmesti, kad jis jau neveiktų visai nieko, tačaus jo veikimas labai neaiškus ir lietuvių visuomenei mažai naudos iš jo, nes daugiausia pasiganėdindavo parengimu pikniko, o dabar "partijų", kuriose veik tik vieni mirgiečiai tedalyvauja. Tiesa, nereitus metus buvo surengę musų gerbiamam kompozitoriui M. Petrauskui koncertą ir nuo to nieko daugiaus nerengė (išskyrus draugiškus piknikus ir balius). Manau, kad mirgiečiai tuo neįsižeis, bet rengsis prie gyvo veikimo. Dabar jau vėl girdėti, kad bus surengtas gerbiamam kompozitoriui M. Petrauskui koncertas, kuris įvyks sausio 22 d. Lauksim visi nekantriai tos dienos, kad vėl išgirstume jo žavėjančias dainas, o tas gal priduos kiek daugiau drąsos ir energijos mirgiečiams veikti toliaus savaja jiega.

Kaip visur, taip ir čia atvažiavęs iš Lietuvos jaunimas nyksta, o čia priaugantis, tai nenori ar nesugebi užimti pasitraukusių vietas. Dar su vyrais butų kaipo nebutų, tačiaus su merginomis, tai tikra bėda: sykį dalyvauja, sykį ne, mat pastarosios veik visos vien "čia augę" yra, tai mažai ir paiso lietuvių dailės.

Šiaip kiti chorai, ypač proletarijatų su proletarijatėmis šumija po senovės. Mat, jų veikimas negalima priskaityti prie dailės arba jų draugijos prie dailės mylėtojų. Gal geriaus jiems tiktų dailės darkytojų. (Nors aš neesmu koks dailės didis žinovas, tačiaus jų jau labai atviras dailės darkymas visiems jau yra matomas). Jų dailė, žinoma, yra visada paremta jų partija, tačiaus jie dar tuo nepasiganėdina, kad dailės draugijas paversti į savo partijos kromelį, bet jie pasirįžę užgrobti visas pašelpines draugijas ir kuopas ir literatiškas. Pastaruoju laiku jiems gerai sekasi su savo kromeliu "Susivienyjimo" vietinėje kuopoje. Mat čia įsigalėjęs yra "mokslinis" socialistas "plačios" pažangos "tautininkas" ir bepartyvis štukoriai, kurie sudarė pereitus metus kuopos valdybą ir jiems nepatinkamas ypatas minėtu proletarų piudė. Dabar šis įsigalėjęs atsuko savo ilgus dantis ant jų.

A. Savickas.

CHICAGO, ILL.

Nominavimas S. L. A. Centro Viršininkų.

Sausio 4 d., 1922 m. S. L. A. 208 kuopa savo susirinkime nominavo kandidatus į S. L. A. Centro Valdybą šiuos asmenis: Dr. A. L. Graičuną — Prezidentu, P. Jurgeliutę — Sekretorium (dabartinė S. L. A. sekretorė) ir adv. K. Gugį — Kasierium.

Matyt, kad šitie kandidatai turės gerą pasisekimą, ypač Dr. A. L. Graičunas, kuris savo raštais ir patarimais yra daug, daug pasidarbavęs S. L. A. labui.

Jų kompetentiškumas tiems urėdams nėra abejotinas ir šiuo ypač momentu butų labai naudingas S. L. A. progresui.

S. V. Valančius.

NEW BRITAIN, CONN.

Koncertas.

Miko Petrausko koncertas įvyko sausio 3 d., 1922, Lietuvių svetainėje. Programą išpildė gerai visiems žinomas kompozitorius Mikas Petrauskas ir Pociai. Jie savo dainomis ir muzika paliko didelius įspudžius tarp new-britainiečių. Nors čia daug koncertų įvyksta, bet toks, kaip šis, tai pirmas. Gaila mums, broliai, kad nedaug yra tokių pirmaeilių, kaip kompozitorius Mikas Petrauskas, arba supranas Ona Pocienė, arba kaip muzikos žinovas ir pianistas Antanas Pocius.

Aš nerašysiu apie programą, nes gerb. svečiai atlankys visas kolionijas, ir teks išgirsti visiems. Čia dar turiu priminti, kad dalyvavo vietinės dainininkės panelės Blažauskiutės, visiems gerai žinomos. Jau jos yra pasižymėję apielinkės lietuviuose su savo dainomis. Žemiausia ačiuoju svečiams už atlankymą mus kolionijos ir linkiu geriausių pasekmių jiems jų maršrute.

A. J. K.

ROCKFORD, ILL.

Kaip tai yra maloni ir džiuginanti žinia, kad musų gerbiamas kompozitorius ir dainininkas Mikas Petrauskas, lankydamas didžiąją Chicagą, aplankys ir musų kampelį. Rodosi, kad niekas negali tiek įvertinti jo atsilankymą, kiek mes, rockfordiečiai. Kadangi mus jaunutė lietuvių kolionija vos 10 metų apgyventa lietuvių, buvome ir esame nuskriausti dailės srityje, ypač muzikos šakoje. Nors faktinai mes nesnaudžiame, nelaukiame stebuklingos rankos, kad musų sielos troškimus sužadinti misterišku budu, mes patys dirbame pagal savo geriausią supratimą, naudodami savas jiegas. Turime dvi laisvas dailės draugijėles, butent:Dram. muzikos draugija "Mirgą" ir buvusis L. D. L. D., dabartinis "Liaudies Koras". Nors išlaukiniai įsitikinimai skiria mus, bet dailės principas suveda į vieną ir tą patį taką ir gerbiamo M. Petrausko atsilankymas lygiai džiugina visus tuos, kurie dainuoja Lietuvos "himną" ir tuos, kurie dainuoja "Internacionalą." Gerbiamas M. Petrauskas lankysis antru kartu, tad ir vėl turėsime laimę išgirsti tikrąjį muzikos veidą, lietuviškos dvasios tvarinį. Nors pirmas gerb. M. Petrausko apsilankymas nedavė pageidaujamų pasekmių, tai dėlei trumpo laiko ir maršruto rengėjų netikusio pleno, bet dabar patys tvarkydami, tikimės gerų pasekmių.

Be to dar bus žinomas pianistas Antanas Pocius ir jo moteris Ona Pocienė soprano, abu iš Chicagos. Tai bus pirmas Rockfordo lietuvių istorijoje atsitikimas, kad tokios spėkos dalyvautų ant kart. Kas yra mums dideliai svarbu, ne vien del to, kad kitas koncertas duos mums tą, ko mes neturėję laimės išgirsti pereituose mažuose parengimuose, bet ir amerikonai turės progą pažinti lietuvių tikrąją dailę, kurie taip žingeidauja ir kad mes nėsame taip biedni.

Atleiskite, gal visuomenei neapeina, kiek mes žingeidaujame apie minėtą parengimą, bet negalėjau iškęsti nepranešęs pas mus rengiamą gerbiamam musų muzikui M. Petrauskui koncertą, kuris įvyks 1922 m. sausio 22 d., Mendelson salėje, kuo mes galėsime pasididžiuoti, ne vien rytinės valstijos didžiuojas savo gabumais naudodamies darbo vaisiais visiems lygiai gerbiamo kompozitoriaus ir dainininko Miko Petrausko.

Lauksime su pasiilgimu tos valandos.

J. M. Bacevičius.

NORWOOD, MASS.

Sausio 1 d. čia buvo diskusijos, surengtos bolševikų tėmoje, rodos: "Kuris geriau siekia prie progreso — tikėjimas ar laisvamanybė?" Publikos mažai teatsilankė, bet diskusijos gyvos buvo, tuo labiau, kad socialistų lyderis stojo už tikėjimą, išrodinėdamas, kas kas tik šiandie yra atsiekta progreso keliu, tai tik ačiu tikėjimui. Bet kuomet laisvieji nuosakiai išrodinėjo, kad netik kad tikėjimas ir jo skelbėjai - dvasiškiai — menkai kuopėsi prie progreso, o pastoti kelią progresui tikėjimo apaštalams buvo ir yra paprasta, tai tikėjimo šalininkais social-lyderis, vietoje kad sumušti laisvųjų argumentus, davatkiškai pradėjo elgtis — betvarkę kelti taip, kad diskusijų vedėjas buvo priverstas pagrumoti išmetimu lauk už kėlimą betvarkės. Kad social-lyderis įsisėdo į klerikalų vežimą, tai tik delto, kad jis nesenai apsipačiavo su jauna davatkėle, kuriai bando pataikauti.

Sausio 8 d. Sandaros 33 kp. laikė susirinkimą, kuriame buvo išrinkta nauja valdyba. Apart kitų į valdybą išrinkta dvi gana darbščios sandarietės moterys. Jau seniau buvo nutarta rengti vakarienę, ir šiame susirinkime dar nutarta pagerinti vakarienė, t. y. su koncertu, prakalbomis ir paskaitomis. Nutarta rengti prakalbos vasario 16 d. paminėjimui Liet. nepriklausomybės apsiskelbimo. Nutarta kas nedėldienis laikyti lavinimosi susirinkimus. Reikia priminti, kad vietos sandariečiai gana akyvai daboja savo pareigas, ir Centro Valdyba neturės bėdos su mumis, nes mes pasirįžę į kiekvieną Centro Valdybos balsą atsiliepti.

J. Sandarietis.

LAWRENCE, MASS.

Šiame miestelyje yra įvairių draugijų, kuopų ir kuopelių. Išėmus iš tarpo visų tų draugijų, kuopų "Amerikos Lietuvių Tautinės Sandaros" 12-tą kuopą, reikėtų kiek plačiau apie ją parašyti. Viršminėtai kuopai priklauso veik visi pažangesni lietuviai, kurie atjaučia dabartinį ir ateities Lietuvos veikimą. Gaila, kad daugeliui mus lietuvių mažai yra žinoma, ką reiškia buti sandariečiu. Jei jie nujaustų, kas laukia mus ateityje, tai ištiesų visi lietuviai ir lietuvaitės dėtųsi prie Sandaros ne delto, kad 25 c. į mėnesį mokėdamas gauni kas sąvaitė laikraštį, bet jau sykiu stoji Lietuvos veikėjas už geresnį buvį, už apšvietą, mokslą ir tautybę. Šiandie ant Lietuvos žemės slankioja juodi debesiai, tamsus nepermatomas rukas, ir tą viską sandariečiai stengias prašalinti. Bet štai čia yra musų permažos spėkos, kur šaukiame, prašome ir jus, ypač januomene stoti su mumis eilėsna ir dirbti, valyti tamsius rukus iš tarpo musų ir visos Lietuvos. Reikia Lietuvai apšvietos, knygų, broliškos meilės.

Gana jau miegoti ant motinos kapo. Tikimės, kad šiuos metus daug pasidaugįs narių skaičius musų kuopoje, nes likosi išrinkta nauja darbšti valdyba. Pirmininkas A. Bagdonas, vicepirm. K. Vidunas, rašt. F. Krančevičius ir J. Sekys, knygius T. Strazdas, koresp. ir kasierius J. Žukauskas.

Susirinkimus laikys kas pirmas nedėldienis kožno mėnesio 2 valandą po pietų, 101 Ook St.

J. Žukauskas.

NORWOOD, MASS.

Puikus Koncertas.

Sausio 2 d., 1922 m., Lietuvių salėje įvyko koncertas, kurį išpildė du Birutės chorai, t. y. Birutės choras iš West Lynn, Mass. ir vietinis Birutės choras iš Norwood, Mass. Šitų abiejų chorų, it kokių malonių seserų, mokytojas ir veikėjas yra V. J. Stasevičia, jam ir priklauso nuo širdus ačiu už taip puikų išlavinimą chorų, o dar labiaus solistų Daugiausia publiką džiugino, ta skaitlingas burys Lynno jaunų gražių mergaičių, kurios savo malioniais ir gerai išlavintais balsais kaipo lakštutės lietuviškam gojuje kuteno klausytojų ausis. Didelė garbė priklauso tėvams, kurie čion, Amerikoje, sugeba išauginti savo dukreles lietuviškoje dvasioje, kurios netik palaiko, bet ir kelia lietuvišką dailę ir kulturą. Programas išpildytas sekančiai: solo sudainavo A. Kairevičiutė "Era mano brangi" St. Šimkaus ir "Prirodino seni žmonės" M. Petrausko. Bingiliutė — "Visuomet širdis surakinta," Aleksio. Ona Vengraičiutė — "Naujoji gadynė" M. Petrausko. Bingiliutė ir Uždaviniutė — "Uždainuokim" V. J. Stasevičiaus. Lynno Mergaičių Choras "Plaukia sau laivelis" M. Petrausko. P. Kaziulienė ir J. uJrėnienė duettą "Gana, broliai, mums miegoti" Šios dvi dainininkės jau nesykį pasižymėjo savo skardum balsu, taip ir šį kartą dar labiaus pasižymėjo.

Gaila, kad visų solistų nei vardų, nei ką dainavo, negalėjau nugirsti, vienok turiu pažymėti, kad visos dainininkės buvo publikos gausiu delnų plojimu išsauktos po du kartu ir kiek čion pažymiu dainų, tai buvo sudainuota 3 kartus tiek.

Lynno choras sudainavo "Sėjau Rutą" ir "Motuš motušia" M. Petrausko. Norwoodo choras — "Sugrįžk" L. Eromino ir "Motute mano" St. Šimkaus.

Abu chorai drauge, "Karišką dainą" J. Kelpšos, "Pasėjau žalią rutą" J. Naimanto, ir "Važiavau dieną". Chorai, reikia pažymėti, turėjo mažų paklaidų, bet nieko stebėtino, juk pirmi vaisiai visuomet silpni, bet reikia manyti, kad ateityje paliks milžinais.

Koncerte Buvęs.

AMSTERDAM, N. Y.

Iš Musų Veikimo.

Turiu pasakyti, kad šioje kolionijoje lietuviai nesnaudžia, bet dirba grynai lietuviškoj dirvoj. Štai sausio 1 dieną T. M. D. 144 kp. sulošė teatrą "Vargšas Tadas." Prie to dar yra pora dialogų. Šis vakaras turėjo daug vertės, nes lošėjai savo užduotis atliko pagirtinai. Taipgi vakaro vedėjas J. Urbelis kalbėjo trumpą prakalbą, nurodinėdamas T. M. D. darbus nuopat susitvėrimo iki šiandie — kiek atnešė lietuvių tautai naudos ir ką dar turi užsibriežusi bėgantį laiką veikti,taipgi kviesdamas priklausyti prie šios draugijos tuos, kurie dar nepriklauso.

Viskas nusisekė: publikos buvo tiek, kad senai tiek yra buvę, taigi liko gražaus pelno.

Antrytojaus buvo sušauktas metinis susirinkimas. Prisirašė keletas naujų narių. Turiu priminti, kad T. M. D. užima pirmutinę vietą šioje kolionijoje veikime apšvietos, tautos ir Lietuvos labui, nes minėtoje draugijoje priklausę visas susipratęs jaunimas, taipgi ir senesnieji žmonės, didžiumoje sandariečiai. Patartina visiems priklausyti, nes ton draugijon priklausydamas turėsi begalo naudos netik savęs apšvietime, bet visos tautos ir tėvynės Lietuvos, nes susirašę geri tėvynainiai į vieną grupę kas metai išleidžia mokslo knygas, iš kur mes visi semiam dvasinį pelną. Gana, broliai ir sesutės, tuščių žaislų, imkimės prie ko nors prakilnesnio. Suraskim patys sau ir musų broliams Lietuvoje peną.

Neturėčiau apsilenkti ir su kitų draugijų veikimu. Šioje kolionijoje taipgi gyvuoja Liet. Sunų ir Dukterų Drg., kur ir-gi priklauso prakilnios dvasios jaunuoliai ir seneliai. Ir pirmutinė organizacija, kuri veikia politikos dirvoje, tai yra A. L. T. S. 67 kp. Taigi, broliai ir sesutės, nemanau daug ko aiškinti apie šių draugijų tikslus, nes patys gerai permatote jų siekius. Taigi visus, kaip jaunus, taip ir senus, kviečiu stoti į eiles šių veikėjų be atidėliojimo, nes musų tėvynė Lietuva nuo musų laukia pagelbos nevien pinigais, bet ir protu, o protas ištobulinti kaip tik ir yra vieta šiose eilėse.

Darbai eina dar šiek-tiek, bet naujam iš kitur atvykus nemanau, kad galima darbas gauti — yra ir vietinių be darbo.

T. M. D. 144 kp. koresp.

A. Mockus.

UNIVERSITETO REIKALU.

Jau ilgą laiką kalbama pas mus apie universitetą; dirbo jo statutą kelios komisijos, atsirado keletas projektų, galų-gale jie atsidurė St. Seime, ir dabar ten svarsto jį. Nežiurint, kas išeis, koks galų-gale bus pateiktas visuomenei. Bet iš to, kas yra jau dabar, matyti gresiant pavojų mokslo laisvei, matyti, kad ir jame atspindi politikos partijų kova ir visokių koalicijų kombinacija, matyti, kaip derisi partijos del įtakos sferos svetimoje jiems dirvoje.

Universiteto dalykas — pagaminti Lietuvai mokslo žmonių, kad galėtų jie savo galva dirbti, protauti, galėtų mokslo išvadas taikinti Lietuvos gyvenime ir mokslą stumti pirmyn. Tam reikia universiteto laisvės; be jos mokslo nebus; turėsime menkų nors lietuviškai patentuotų amatninkų, bet neturėsim inteligentų žmonių.

Kaip matyti iš įvairių sumanymų ir pataisų, ir neketinama duoti mokslui laisvės, neketinama padaryti iš universiteto mokslo mokytojų ir mokinių respublikos, žadamama jį taip organizuoti, kad net atrodys, jog caro laikais jis buvo laisvesnis. Tulą laiką ir carinė valdžia vis delto turėjo respektų, paskui, berods, to respekto nustojo, ir mokslo laisvė virto pat, kaip dabar bolševikijoje, tai reiškia, sunaikinta.

Moksle, tyrinėjime negalime numatyti iš anksto jo rezultatų; kitaip jų ir nereikėtų daryti; todel negalima prisakyti, ką turi mokslininkas įrodyti, negalima grasinti prakeikimu ar tik pabarimu, jeigu prieis prie kitokios išvados. Neužmirškime, kad tas, ką laikome už teisingą dabar, kadaisia buvo nebutu daiktu, kreivu mokslu, ir toji klaidą galų-gale gali imti viršų, o buvo tat neretai. Neleidimas laisvai tyrinėti tik trukdys patį mokslą vystymos.

Pažiurėję į musų universiteto statuto projektą ir į visas įneštas ir dar įnešamas pataisas, randame keistų dalykų.

Jame yra teologijos fakultas, prie jo profesorių paskyrimo prisideda šiuo ar tuo budu vietos vyskupas. Iš visko matyti, kad tai bus katalikų teologinis fakultas, nors iš vardo to ir nematyti. Ar protestantus ir žydus leis teologijos mokintis? Ar galės tame fakulte laisvai konkuruoti, talmudistai ir protestantų teologai? Toliau, ar moteris leis klausytis? Juk dievobaimingų moterų Lietuvoje yra, gal buti neviena norės pagilinti savo teologines žinias. Ar joms leis klausyti paskaitų ir dirbti seminaruose? Ne. (Tai ar ketino reikalauti lygybės Seimo atstovės?)

Jeigu pašalinė įtaka turi dalyvauti paskyrime profesorių, jeigu juos renka ne viena profesorių kolegija, tai negali buti ir kalbos apie universiteto autonomiją.

Lenkijoje užvesta, kad teologai negali lankyti kitų skyrių paskaitų, jeigu neturi savo dvasinės vyriausybės leidimo. Gyvena tie studentai atskiruose internatuose. Tai ir pas mus tas bus? Kam jaunimą kankinti, neleisti jam mokintis, laisvai pasirinkti lekcijų? Tai kam bereikėjo teologus, padarytus svetimu kunu universitete, suvaryti po bendru stogu su kitais studentais? Ar gi tas stogas toks brangus?

Kitų fakultų profesoriai nepriguli nuo ko nors savo pažiuruose, liuosesni tuo žvilgsniu, o dabar bendroje taryboje bus žmonių, kurie gaus įsakymus iš kur kitur ir balsuos tomis instrukcijomis.

O ar negeriau ir sveikiau ir patiems teologams įkurti dvasinę katalikų Akademiją, kurios jokie universiteto statutai nevaržys, ir ramiai galės gyventi savo įstatymais?

Arba, pažiurėję į humanitarį fakultą, rasime taip-pat norą naikinti mokslo laisvę. Nustatoma krypsnį, kuris turi buti pravedamas viename ar kitame dalyke. Kalba apie pamatines katedros, "krikščionių" filosifiją, pedagogiją ir t. t. Jos privalys klausyti visi — katalikai, protestantai, žydai, netikėliai ir t. t. Privalomas tai daiktas. Primena tat man, kaip mus, mokinius, varė į pravoslavų pamaldas caro šventėmis, ir koki to sąžinės varžymo išdaviniai.

O ar "krikščionių" tai filosofija ir t. t.? Pavadinimas netikslus. Juk ji bus — katalikų. Ir čia bus vyskupo paskyrimas ar leidimas, ir jokie pasklydimai dėstomam moksle nebus leisti. Ir naujos mintys negalės išdygti, jos turės nuvysti, ar nepripažintos, nepatentuotos.

Mano supratimu, tegali buti — filozofijos, pedagogijos, istorijos, sociologijos katedros. Gali buti tenai profesoriai įvairių-įvairiausių krypsnių (tarp jų ir krikščionių), palikta jiems laisva mintis, varžitynės, jieškoti teisybės, o musų projektuose tat uždrausta,tai jaunimas ir kryps, kur uždrausta. Nereikia užmiršti, kad gali buti tarp uždraustųjų ir negerų daiktų... O paskui, gal vėliau, pamatys, kad per rupestingieji globėjai nusiumė juos į šalį.

Yra ar, berods, kitokių sumanymų — įvedama tautiniai skyriai. Turiu mintyje žydų skyrių. Girdėjau įvairių argumentų. Nurodoma apie pažadus duoti tautinę laisvę ir t. t. Juk gali buti dėstoma žydų istorija, literatura, teologija, filosofija, bet jos visos turi buti išdalinos po atatinkamus skyrius. Kad fakultai ar skyriai dalintųsi tautybe, o ne dėstomųjų dalykų emse, tai tik pas mus, tur buti tat tėra galima. Demokratija ir laisvė — tai dar nėra logikos laužymas. Rodos "krikščionių" teologai susikalbėjo su žydų klerikalais ir rabinais... del mokslo laisvės suvaržymo. Bent žydų atstovai nebuvo mokslo laisvės šalininkų tarpe.

Taip darbą statydami, nesulauksime mokslo įstaigos.

Gal ir čia kalta "koalicijos" poltika, kurios išdava — mokslo naikinimas.

Mokslo laisvė — tai universiteto gaivalas.

Be laisvės — nebus ir mokslo.

Apie gresiantį pavojų radau reikalingu nurodyti ir visuomenei. Jai nevistiek, kaip politika darys "unijas," koalicijas"... su mokslo nuoskauda.

A. Janulaitis.

T.M.D. Reikalai.

KUOPŲ ĮNEŠIMAI.

I.

T. M. D. 60 kuopos iš Milwaukee, Wis. laikytame susirinkime lapkričio 4 d., 1921 metuose apkalbėjus kuopos reikalus prieita prie visos organizacijos reikalų, o ypatingai knygų leidimo. 60 kuopos nariai vienbalsiai nutarė išnešti sekančią rezoliuciją prieš Centralinę Valdybą ir Literaturos Komisiją:

1. Mes 60 kuopos nariai ir narės reikalaujame, kad nebutų leista knyga "The Next War". Mes karo nenorime, nes mums gana įgrįso pereitas karas, todel negeidžiame žinoti apie kitus busiančius karus.

2. Mes pageidaujam, kad butų leidžiamos knygos užganėdinančios visus narius T. M. D., o ne C. V. ypatiškus draugus, kaip tai p.p. M. Šalčių, V. K. Račkauską ir kitus. Mes norėtume gauti knygas, iš kurių galėtume ką nors pasimokyti. Centralinė Valdyba nusiskundžia, kad neturinti pageidaujamų raštų dėlei T. M. D. narių ir t. t. 60 kp. klausia, o kur padėjote p. L. Šerno raštus, kuriuos apie 2 metai tam atgal T. M. D. nupirko?

Pirkdama C.V. naujus kokius raštus turi mokėti po $1.25 už puslapį, ko prie p.L.Šerno raštų visai nereikėjo, nes p. L. Š. sutiko prirengti ir gal nesuklysime pasakę, kad jau prirengti.

3. Mes 60 kp. reikalaujame, kad butų leista nors po vieną tomą p. L. Šerno raštų. Ir nesuklysime pasakę, kad T. M. D. leisdama, kas metai po vieną tomą išaugtų į milžiną, nes seni nariai niekada nepamestų draugijos. o taipgi ir puikią agitaciją galėtume varyti, prirašinėjant narius, nes turėtume ką parodyti.

Pirm. J. A. Baukus,
Rašt. St. Beržauskas,
Ižd. U. Ginčauskas.

II.

T M. D. 68 kp., Detroit, Mich., laikytame susirinkime lapkričio 25 d., 1921 pakeltas klausimas kas-link organizacijos ir jos naujų leidinių, nariuose kilo nepasiganėdinimas naujos knygos "Kitas Karas" turiniu. Vieni pasitenkino, o kiti ne. Po ilgų kalbų paaiškėjo, kad pasitenkinti tuom, ką turime ant rankų. nutarta, kad kuopos valdyba kreiptųsi į Centro Valdybą, pareikšdama narių pageidavimą, kad Centras, kaip galint stengtųsi leisti raštus mokslinio turinio, o ne propagandinius, nes propagandiniai raštai greitai nustoja savo vertės, o mokslinio turinio knygos, kurių taip mums labai truksta, niekad nenustoja savo vertės ir jos yra labai reikalingos. Nariai nerimauja negaudami rimtesnių knygų. Pastaruoju laiku jau buvo gana skysto turinio knygelės. Mes labai pageidaujame, kaip galima greičiau leisti pasaulyje pagarsėjusio rašytojo H. G. Wells'o veikalą "The Outlines of History", tuomi butų galima gauti naujų narių ir tas atneštų naudą organizacijai ir nariams. Todel mes prižadam visokiais galimais budais remti tą darbą ir varyti pirmyn. Butų labai malonu matyti kitas kuopas, kaip jos atsineša prie tolymesnių raštų leidimo. Mes rašyti galime ir rašykime visi į organą. K. Butis.

PREZIDENTO ATSAKYMAS.

Apie knygas T. M. D. 60 ir 68 kuopų paminėtos rezoliucijoje neminėsiu, nes tą laikau jau užbaigtu: išspausdintos ir T. M. D. nariams išdalintos. Tik tiek turiu pridurti, kad Centro Valdyba jokių pataikavimų niekam nedarė nei mislijo daryti. Jis paėmė Šalčiaus ar Račkausko rankraščius spausdinti, tai tik todėlei, kad kitų nebuvo galima gauti kaip jau buvo nekartą aiškinta.

O kas-link musų gerb. Šerno raštų leidimo, tai čia jau turime plačiau pakalbėti.

Dalykas gerb. T. M. D. nariai, su Šerno raštais stovi šitaip: 60-ta kuopa klausė: "o kur padėjot p. L. Šerno raštus, kuriuos apie 2 metai tam atgal T. M. D. nupirko"? Taigi, kad tie raštai butų nupirkti, tai ko reiktų! Bet tuom tarpu tų raštų turbut niekas nepirko, nes jokių dokumentų to pirkimo nėra nei L. Šerno raštų nėra. Tai yra T. M. D. jų neturi nei vieno. Kada aš užėmiau T. M. D. prezidento vietą ir man senas T. M. D. prezidentas prisiuntė T. M. D. archyvą, tai aš tuoj griebiausi ieškoti dokumentų apie gerb. Šerno ir J. Gedmino raštų kontraktus. Nors perverčiau ir kelis syk visą arcyvą, bet jokių tikrų dokumentų apie Šerno raštus neradau, ir pasirodo, kad jųų ir nebuvo. Tiesą pasakius, radau neva lyg kokią ten kontrakto formą, bet ten nėra įvardyti raštai, koki yra perkami ar nupirkti, ir nėra jokių parašų nei nuo T. M. D., nei nuo gerb. L. Šerno. Žodžiu sakant, tai nebuvo jokis kontraktas, tik forma, kokis kontraktas turėtų buti, tai viskas. Tai aš tuoj ant tų karštų pėdų parašiau buvusiam prezidentui, klausdamas, kur kontraktas Šerno raštų ir dar kitas kontraktas, kurio ir butinai buvo man reikalinga. Gavau atsakymą, kad tapo pasiųsti T. M. D. naujam sekretoriui. Rašau sekretoriui, klausdamas apie tuos du kontraktu, ar gavo? Gavau atsakymą, kad jokių kontraktų nesurandama. Tada vėla rašau pas ex-prezidentą, sakydamas, kad sekretorius tų dviejų kontraktų negavo ir neturi. Gaunu atsakymą, kad buk Černas atsisakęs daryti kokį nebut kontraktą, o apie antrą kontraktą, kur aš reikalavau, tai nežino, kur yra ir t. p. Tada aš reikalavau, kur yra tie gerb. Šerno raštai, ką T. M. D. nupirko ir jau pinigai išmokėti? Tai taip-pat gavau atsakymą, kad nieko nežino apie tuos raštus, nes K. Balutis turėjo savo žinioje,(Balutis buvo Literatiško Komiteto nariu ir jis turėjo turėti tuos raštus). Girdi, "buvo, padavęs Šernui tuos raštus pertaisyti, bet pasirodė, kad gerb. Šernas jau nepajiegia perrašyti, taip suliejo, kad negalima nei perskaityti ir todėlei turėjo sustabdyti perrašinėjimą ir, girdi, turbut Balutis, išvažiuodamas į Lietuvą paliko tuos raštus "Lietuvo" redakcijoje, o kaip "Lietuva" bankrutijo, tai ir tie Šerno raštai žydams teko" ir t. t. Po to dar aš rašiau ex-prezidentui, prašydamas, kad pasiteirautų, mažu dar kur galima bus tuos raštus surasti, nes tai T. M. D. turtas, nes užmokėta gera suma pinigų. Atsakymo daugiau negavau ir, matyti, kad tie raštai dingo su Balučiu ir kur jie randasi, tai niekas nežino. Tai tokia Šerno raštų istorija.

Toliau 60 kuopa sako: "pirkdama C. V. naujus kokius ten raštus, turi mokėti po $1.25 už puslapį už jų prirengimą į spaudą, ką prie p. Šerno raštų visai nereikėjo" ir t. t. Taip išrodo, bet visai kitaip yra, nes siandie gerb. Šerno raštus, reikia visus, galas nuo galo, peržiurėti ir didesnę dalį perrašyti, nes kas 20 ar 26 metai tam atgal tiko, šiandie jau netinka. Mokslas taip toli nužengė tame metų laikotarpyje, net stebuklus parodė. Ir katrą mokslo šaką tik neimsi, tą patį rasi.

Taigi, kad šiandie tinkamai gerb. Šerno raštus pertaisyti ir prirengti į spaudą, tai kas anuos netaisys, tas turi labai daug pasiknisti po bibliotekas ir po visokias knygas ir magazinus ir spausdinant po vieną tomą kas metai, tai kol paskutinis tomas išeis, tai jau pirmutinis bus paseneęs. Ir nemislykite, kad kas jums rašys ir prirengs į spaudą už $1.25 už puslapį. Žinoma, jei musų tas gerb. senelis Šernas pats galėtų perrašyti ir prirengti į spaudą, tai kas kita butų. Bet, kad tas musų senelis jau taip yra apsilpęs, kad perrašyti ir prirengti į spaudą, savo tų taip skaisčių raštų musų literatūroje ir mums taip labai pageidaujamų jau nebegali, ir štai čia mes ir susiduriame su kliutimis. O kitam duoti tuos raštus perrašyti viena, kad mes tokių populiarių rašytojų, kaip kad buvo Šernas neturime. Antra, kad jei ir duotų niekam kitam į spaudą prirengti, tai pats Šernas, gyvas tebudamas nesutiktų.

Taigi visais atžvilgiais žiurint, T. M. D. negali Šerno raštų leisti, nes jų neturi. Ir pirmesnieji T. M. D. vadai labai negerai padarė, kad skelbė išleisiant pačių raštų ant rankų neturint. Mužu ateinantis Seimas išras budus, kaip tą visą dalyką sutvarkyti, o mes, T. M. D. Centro Valdyba, to padaryti negalime iš viršuje nurodytų priežasčių ir turime laukti Seimo.

Tai tiek gerb. T. M. D. nariai apie gerb. Šerno raštų leidimą.

Fr. Živatkauskas,
T. M. D. Prez.

REDAKCIJOS PRIERAŠAS. T. M. D. leidžia tą, ką tik ant rankų geresnio gauna. Tiesa, šiais pastarais metais, nuo 1918-1919 metų mažai leidinių išleista, bet tai jau čia ne tiek kaltės T. M. D., jos Valdybų, kiek buvusiojo didžiojo karo sutrukdymų. Tai svarbiausioji priežastis, kas sulaikė T. M. D. darbavimąsi ir naujų leidinių išleidimą. Bet jau dabar laikai taisosi ir T. M. D. imasi už darbo. Kad paskutiniu laiku išleista mažokai ir nedidokos knygelės, tai tik todel, kad C. V. negalėjo gauti geresnių, jei ji but turėjus, tai beabejo, but išleidus. Taigi rugoti, kad jau nemokslіškos knygos ir mažai neišleista, nevietoje. Jei tik mes visi dirbsime, tai mes visko ir turėsime. Dabar manome išleisti Wells'o "Istorijos Braižiniai." Bet čia reikalinga milžiniška suma pinigų ir nariams reikia nenuleisti rankų ir visiems dirbti kuodaugiausia, kad turėtume kasoje vėl kokią 5-6 tukstančius dolerių.

T. M. D. yra išleidus gana gerų mokslіškų knygų, butent: 1) Vanduo ant žemės, 2) Baudžiava Lietuvoje, 3) Geologija, 4) Kaip žmogus gyveno ant žemės, 5) Chemija, 6) žemės Istorija, 7) Kaimiečių Kovos, 8) Socializmas, 10)Kudirkos Raštai, 11) Biologija ir Bakteriologija, 12) Širdis, 13) Dvasios gyvenimo mekanika, 14) Teknikos Stebuklai, 15) Kulturos Istorija, 16) Lietuvos Istorija ir daug kitų. Šiuos visus leidinius mes galime dabar žiemos laiku platinti - pardavinėti ir didelę naudą padaryti T. M. D., jos ateičiai, kasai, padaryti taipgi didelę naudą žmonėms, nes iš tų knygų žmonės apsišvies ir pasimokįs. Daug sykių C. Sekretorius ragino, kad kuopos nariai, knygiai, skaityklos, etc. parsitrauktų iš Centro šių visų. T. M. D. leidinių ir platintų, bet ar daug paklausė, viena-dvi kuopos, tai viskas. Dabar, žiemos laike, tai tik laikas platinti T. M. D. knygas. Dabar T. M. D. išleido "Kitą Karą", neperseniausia "Lenkų sąmokslas Lietuvoje," dar šių knygų yra T. M. D. knygyne ir but gerai, kad jas plačiai platinti, taipgi pasiųsti ir į Lietuvą, kad ten žmonės žinotų ir šviestųs. Viena Centro, Valdyba, susidedanti iš penkių asmenų, negali viso darbo panešti ir nariams suteikti tankiai ir vis tik mokslіškas knygas. Jei visi nariai padės, dirbs, naujus narius kalbįs, senus ragįs daugiau dirbti ir prie apšvietos griebtis, senesnius T. M. D. leidinius platinti ir pardavinėti visiems musų žmonėms, ir tuo visu darbu didinti T. M. D. kasą-iždą, tai T. M. D. galės leisti knygas labai tankiai ir įstengs išleisti - gauti ir visas mokslіškas knygas.

Taigi, Centro Valdyba laukia visų narių ir kuopų darbo.

Taipgi pranešame, kad šiais metais bus T. M. D. Seimas. Centras rengia nominacijai blankas ir išsiuntinės kuopoms. Rengkitės prie rinkimų. Centro Valdybos bus rinkimai visuotinu balsavimu, bet tik galės balsuoti tik tie nariai, kurie yra užsimokėję už 1921 ir 1922 metus. Užsimokėjusiems tik nariams bus prisiųstos blankos. Taigi kuopos pasiskubinkite prisiųsti į Centrą mokestis už 1921 ir 1922 metus. Centras dirba kiek tik galėdamas ir tik laukia, kad visos kuopos dirbtų ir Centrui padėtų. Centras dar yra pastebėjęs, kad nevisos kuopos skaito organą "Sandarą," šiuomi butinai Centras ragina, kad kuopos bent po vieną egz. prenumeruotų ir žinotų, kas dedasi T. M. D. Su šiuomi butinai raginama, kad kuopų valdybos kuogreičiau pasistengtų užsisakyti "Sandarą" ir taipgi visus kuopų darbus, spausdinius, plakatus duoti padaryti "Sandarai."

JONAS SEKYS,
T. M. D. Red.-Sekr.

ATLAS CLOTHING CORPORATION

Didžiausia ir garsiausia išdirbystė visokios rušies rubų Naujoj Anglijoj. Mus išdirbimas yra kuogeriausias ir prekės visiems prieinamos. Norėdami siutų, spring - overkotų, arba reinkotų, kreipkitės pas mus, o busite užganėdinti. Musų ofis ir dirbtuvė yra ant

343 BROADWAY SOUTH BOSTON, MASS.
(2-ros ir 3-čios lubos).

VISUOMENEI SVARBU!

Visi reikalaukite "VANAGO" No. 12, kuriame rasite iš korto dokumentus, aiškiai parodančius, kur J. S. Vasiliauskas padėjo Susivienyjimo L. R. K. A. 40,000 dolerių.

O kituose "VANAGO" N. N. rasite dar **žingeidesnių dalykų!—**

"VANAGO" kaina 2 dol. metams, 1 dol. pusei metų ir 15c. N. Reikia užsimokėti iškalno. Gausi "VANAGĄ" po du kartu į mėnesį. Rašyk:

"VANAGAS,"
R. F. D. 24, Box 109, So. Akron, Ohio.

LAIVAKORTĖS VĖL ATPIGO
Į Hamburgą ir Bremeną $103.50
Į Liepojų $110.00
Į Piliavą - Karaliaučių $106.50
War Tax $5.00
Pinigų Siuntimas Kalėdoms žemiausiu dienos kursu.
Pinigus Lietuvoje gauna laike 25—30 dienų.
P. MIKOLAINIS,
53 Hudson Ave.,
Brooklyn, New York.

$30.00 Dykai.

Apauksuotas laikrodėlis ant 21 akmenų ir lensiugėlis del motėrų ir vyrų. Norėdami supažindinti su musų tavoru, mes išdalįsime 500 tų geriausi laikrodėlių dykai. Del daugiau informacijų ir del katalogo, prisiųskite už 12c. stempų į (9).

PEARL TRADING CO.,
Box 123, 189 Pearl St.,
New York, N. Y.

Darbininko Draugas

PAIN-EXPELLER

Vaizbaženklis užreg. S. V. Pat. Ofise.

Garsus per daugiau kaip 50 metų.

Tėmyk Įkaro (Anchor) Vaizbaženklį.

Lietuviška Aptieka

Jeigu norite teisingų vaistų ir nužemintom kainom, tai visada eikite ant 100 Salem St., kur rasite visokių Amerikos vaistų ir Europiškų ir visokių lietuviškų šaknų.

Mes laikome užtikrintas gyduoles nuo visokių ligų, kaip tai: nuo galvos skaudėjimo, nuo užsenėjusio reumatizmo, nuo nusilpnėjimo strėnų, kraujo valimui, nuo uždegimo plaučių, nuo kosulio ir visokių kitų ligų. Taipgi turime nuo visokių slaptingų ligų ir geriausius patarimus suteikiame, nuo patrukimo del vyrų ir moterų. Atsiminkite, jeigu pirksite pas mus, sučėdysite pinigus ir sveikatą. Ateikite visada pas mus, o mes jums patarnausime kuogeriausiai. Pašaukiame geriausius daktarus per telefoną visai uždyką.

H. CABITT,
100 SALEM STREET, BOSTON, MASS.

Dr. Paul J. Jakmauh

(Jakimavičius)

Priėmimo valandos: nuo 2 iki 3 val. po pietų ir nuo 7 iki 8 val. vakare.

509 Broadway, Kampas G St.,
So. Boston, Mass.
Telephone South Boston 502

Žiemos Vakarams

Sulaukus šaltos žiemos vakarus kiekvienas juos praleidžia namuose. Tad, kad nepraleisti juos veltui, ir kad įsigyti dvasinio peno, patartina perskaityti šios knygos:

ŽMOGAUS PAREIGOS, didelė knyga iš 245 puslapių, kurioje nurodoma, kaip reikia žmogui gyventi. Kaina $1.00

SVETIMOJ PADANGĖJ PASAULIO VERPETUOSE. Eilių knyga, didelio formato, 200 puslapių, kurioje telpa daug linksmų dainelių. Kaina $2.00

"AIDŲ - AIDUŽIAI", ką-tik gavome iš Kauno, Fausto Kiršos, žymaus poeto eilių knygą, virš 100 eilių, 111 puslapių. Kaina .. 25c.

VISAS SVIETAS: žemė, kalnai, vanduo, upės, žmonės, miestai; kiekvienam naudinga knygutė. Kaina ..... 20c.

DANGAUS AUKŠTUMAS IR ŽMOGAUS SENUMAS. Labai žingeidi knygutė, su daug paveikslų ir eilėmis "Anykščių šilelis", 150 puslapių. Kaina ..... 20c.

ANDERSONO PASAKOS. Puiki pasakėlių knygelė su paveikslais, labai naudinga priaugančiam jaunimui. Kaina .. 30c.

TRACHOMA. Nurodoma, kaip sergėti akis, ką visiems reikia žinoti. Kaina ..... 15c.

LIETUVOS GASPADINĖ. Kiekvienai moteriai ar merginai reikia perskaityti. Kaina ..... 10c.

Patariame kiekvienam sandariečiui arba "Sandaros" skaitytojui šias knygas įsigyti. Taipgi turime Lietuvos laikraščių, "Lietuvos Ukininką" ir kitų, kurie parsiduoda po 5c. Reikalaudami sykiu siųskite ir pinigus.

"SANDARA,"
327 E Street, Boston 27, Mass.

Dickinson 3995 M.

Dr. Ignotas Stankus

1210 S. Broad St., Philadelphia, Pa.
Lietuvis Daktaras ir Chirurgas.
Valandos: Nuo 9 iki 10 A. M.
" 3 " 5 P. M.
" 7 " 8 P. M.
Nedeliomis " 10 " 3 P. M.

Išegzaminuojam akis ir pritaikom akinius.

H.S. Stone O.D.

Akių Specijalistas.
399a Broadway,
Tarpe E ir F gatvių. South Boston.

Laiškai Lietuvon

Kam rašyti laiškus Lietuvon ant prasto popiero, kadangi "Sandaros" Administracijoje galima gauti puikių laiškams popierų su gražiomis kvietkomis ir puikiausiomis eilėmis, kurias dabar atspausdinome. Kaip va:

LINKIU JUMI LAISVOS LIETUVOS; Į TĖTYNĘ; MUSŲ VILNIUS; PASVEIKINIMAS (Lietuva Tėvynė Musų); ATMINIMAS LIETUVOS; SKUBĖKI LAIŠKELĮ; PAS GIMINES; PAS TĖVUS; PAS BROLĮ.

Visi laiškai su naujausiomis eilėmis parsiduoda po 5c., 12 už 50c. Daug imant duodame nuošimtį.

"SANDARA,"
327 E Street, So. Boston, Mass.

Tel. So. Boston 270.

DR. JOHN MacDONNELL, M. D.

Galima susikalbėti ir lietuviškai
Ofiso valandos:
Rytais iki 9 val.
Po pietų 1 iki 8
Vakarais 6 iki 9.
536 Broadway, So. Boston.

Dr. Tessmer

DENTISTAS

306 Main St., Worcester, Mass viršui "Iver Johnson" kautuvė

Patyręs dentistas, prieinamos kainos. Atdara subatom po pietų. Nedėliomis pagal sutartį. Telephonas Park 3310

F. KLEIN L. HOFFMAN

Lietuviška Krautuvė

BUFFALO FURNITURE STORE
Furniture Repaired and Postering
579 Grand Ave., Tel. Lib. 8515
Home address: 23 Chadem St.
NEW HAVEN, CONN.

Vietos Žinios.

Iš SANDARIEČIŲ SUSIRINKIMO.

Sausio 11 d. vietinė A. L. T. Sandaros 7 kp. laikė savo susirinkimą. Nors oras buvo biaurus, bet skaitlingai susirinko, iš ko pasirodo, kad Bostono sandariečių tarpe yra didelis gyvumas ir pasišventimas darbuotis organizacijos reikaluose. Šiame susirinkime nauja kuopos valdyba užėmė vietas ir tuomi pradėjo savo veikimą šiais metais. Kadangi nauja kuopos valdyba ypatose: pirm. S. Mockaus, vicepirm. A. Juodgudžio, prot. rašt. J. Tribulausko, fin. rašt. J. Marmako ir ižd. S. Norkuno susideda iš veikliausių kp. narių, tai drąsiai galima sakyti, kad bus didelis veikimas šiais metais. Trumpoje praeityje, kada lankėsi So. Bostone kun. Garmus ir plačiau mąstantiems žmonėms siulė kartuves, tai šiame sandariečių susirinkime kaiptik ir pasirodė, kad bostoniečiai yra pasirįžę ardyti klerikalų statomas kartuves Lietuvoje, nes šiame susirinkime pasirodė, kad per pereitą mėnesį prie vietinės Sandaros kuopos prisirašė 18 naujų narių. Tas parodo, kad lietuviai suprato, kas tai yra Sandara ir brangindami jos darbus, dedasi prie jos. Vietos sandariečiai stengiasi, kad nepasiduoti 36 kuopai Pittsburgh, Pa., nes jie ant vietos iš Centro sužinojo, kad 36 kp. turi apie 113 narių, na o vietinė 7 kp. turi 122 nariu ir kuopos valdyba ir organizatoriai pareiškia, kad jokiu budu nepasiduos pittsburgh'iečiams! Tad greitu laiku pamatysime, kas iš tų lenktyniavimų išeis. Taipgi 7 kp. turi visą eilę įvairių parengimų, kuriuos bostoniečiai greitu laiku sulauks, butent: paskaitų, prakalbų, teatrų ir t. t. Patartina 7 kp. turėti savo nuolatinį korespondentą, kuris laikas nuo laiki aprašytų visą kuopos veikimą, nes dabar visi tie sandariečių prakilnųs darbai pasilieka nežinystėje.

Pirmas iš eilės šių metų kp. parengimas bus teatras sausio 21 d.,o po to seks visa eilė kitų parengimų. **Reporteris.**

PRELEKCIJOS.

Rupesniu A. L. T. Sandaros 7 kp. tos kuopos kambariuose (327 E St., So. Boston, Mass.) nedėlių vakarais 7:30 val. bus prelekcijos. Prelekcijas apsiėmė pagaminti "Sandaros" redaktorius, gerb. V. J. Šliakys. Pirmoji prelekcija bus ateinančios nedėlios (sausio 22 d.) vakare. Tad malonėkite prisirinkti pilna svetainė.

Kas nedėlios rytas nuo 11 iki 12 valandai sandariečių ruime esti pamokos lietuvių kalbos, kur lietuvių kalbos gramatiką išdėsto taipgi gerb. V. J. Šliakys.

Iš to matote, kad Bostono sandariečiai, kurie niekad perdaug nesnaudė, ima visais žvilgsniais sudvigubintai darbuotis. **Sisirinkimas.**

RENGIASI PRIE MILŽINIŠKO KONCERTO.

Dramos ir Muzikos Draugija "Gabija" su savo vadu kompozitorium Miku Petrausku visu smarkumu rengiasi prie milžiniško koncerto, kuris bus vasario 4 d., Lietuvių salėje, So. Bostone. Šis koncertas bus vienas iš žymiausių iš visų kada buvusių. Jame "G a b i j a s" choras ir vyrų kvartetas sudainuos visą eilę naujausių dainų. Taipgi šiame koncerte dalyvaus ir žymiausi dailininkai: Ona Pocienė, sopr.; Antanas Pocius, pianistas ir p. Skrickis, tenor. iš Worcester, Mass. Kadangi tokie milžiniški koncertai mums buna didelė retenybė, tai beabejo, kad kaip vietos, taip ir apielinkės lietuviai nepraleis šios progos neatsilankę. Kad turėti užtikrintas vietas, patariame tikietus įsigyti iš kalno — galima gauti pas "Gabijos" narius ir Sandaros Adm.

"Gabijos" Spaudos Komitetas:
S. MOCKUS,
K. J. PAULAUSKAS.

LIETUVOS 4 METŲ NEPRIKLAUSOMYBĖS APVAIKŠČIOJIMAS.

Rengia Lietuvos Piliečių Sąjungos pirmas skyrius, bus vasario 16 dieną, 1922, Lietuvių salėje. Kad musų tautos šventė butų iškilmingai apvaikščiota, nutarė pakviesti visas sroves ir visas draugijas, ir nutarė pakviesti kalbėti musų Centro pirmininką p. J. Lutkauską ir išpildymui programo gerb. M. Petrauską, solistus ir "Gabijos" vyrų kvartetą. Kviečiame visus be skirtumo rengties prie šventės. Aukos tą dieną bus renkamos Vilniaus atvadavimui.

L. P. S. Rengimo Komitetas.

PRANEŠIMAS.

Tėvynės Mylėtojų Draugijos 81 kp. susirinkimas bus ketverge Sausio - Jan. 19 d., Sandaros kambaryje, 7:30 val. vakare.

Malonėkite visi atvykti susirinkiman, užsimokėti duokles ir atsiimti knygas už 1922 metus.

Jonas Žilius, Sekr.

PADĖKOS ŽODIS UŽ GERĄ PATARNAVIMĄ KELIONĖJ.

Šiuomi tariu širdingai ačiu **Baltic States Finance Corporation** ir p. J. Valukoniui, kad man patarė ant tokios geros linijos važiuoti. Kelionę labai gerą turėjau, valgis ir guolis buvo geras, negalima geriau norėti. Greitai parvažiavau per 13 dienų buvau name.

Važiuodamas nejutau lenkų to koridoriaus ne groničios mačiau. Kurie važiavo per kitus agentus, tai Eitkunuose vokiečiai labai kratė, o musų tai visai nežiurėjo, už tai, kad Tamstų agentai mus visur sutiko. Roterdame sutiko Lietuvos valdininkas Antanas Montvidas, labai mandagus vaikinas. Kai-kurie ir apsiverkė, išgirdę savo kalbą ir tokį mandagų valdininką. Jisai vargo su mumis iki Berlino.

Berline patiko mus Dr. Jodidio ir kitas agentas aiškiai lietuviškai kalbantis ir aprupino su nakvine ir su viskuo ir nė cento niekur nereikėjo mokėti. Kaune pasitiko p. K. Norkus ir visiems buvo prirengta nakvinė ir atvežė musų baksus į Kauną.

Man labai patiko, kad nereikėjo laukti Virbaliuje, nes žmogus buvo pasiųstas nuo pono Norkaus, kuris aprupino. Todel, tardamas didelį ačiu, patariu visiems savo draugams, važiuojantiems į Lietuvą, važiuoti per **Baltic States Finance Corporation, 357 Broadway, South Boston, Mass.**

Pranešdamas draugams apie kelionę aš liekuose dabar Lietuvoje linksmas ant toliau.

Su gilia pagarba,
J. T. KIBART,
Iš Vėliuonos,
Kauno Apskričio, LIETUVA.

Pranešimas!

Šiuomi pranešame Bostono ir apielinkės lietuviams, kad užlaikome kostumerską departamentą, kur pasiuvame visokius naujos mados stailiškus drabužius už pigiausią kainą.

FRANK RUPKELIS ir K. V. ŽIURINSKAS,
60 Thayer St., Boston, Mass.

Geriausia Proga
NORINTIEMS VAŽIUOTI LIETUVON

Kelionė bus Linksma ir PARANKI

NEDĖLIOJE, KOVO - MARCH 12-tą DIENĄ, 1922 M.

Didžiulis laivas AMERIKA specialiai atplauks į BOSTONĄ ir paims visus per mus keliaujančius pasažierius iš Bostono porto ir plauks tiesiog į BREMENĄ.

BREMENE visi keleiviai persės į SPECIALĮ TRAUKINĮ ir be persėdimo su visais bagažais važiuos į **KAUNĄ**

Važiuojančius tuo Laivu lydės žymus **musų KURJERAS,** kurs važiuos iki pat **Kauno.**

NELAUKITE! Kurie žadat važiuoti Lietuvon, tuojaus užsisakykite vietas, nes pigesnės ir tokios parankios kelionės niekur nerasite.

Rašykite tuojaus į grynai lietuvišką Bankinę įstaigą

BALTIC STATES FINANCE CORPORATION

357 BROADWAY, SO. BOSTON, MASS.

Telefonas So. Boston 1061.

DU TEATRAI!!!

SAUSIO-JAN. 21 d., 1922m. SO. BOSTONE

LIETUVIŲ SELEJ Kamp. E ir Silver St.

Bus sulošta du veikalai: "AUKSO VERŠIS" (vieno veiksmo komedija) ir "DVIKOJIS KATINAS" (3-jų veiksmų komedija). PRADŽIA 8-tą VAL. VAKARE.

ĮŽANGA TIK 50 CENTŲ. RENGIA A. L. T. S. 7 KP.

SAUSIO-JAN. 22 d., W. LYNN, MASS.

LIETUVIŲ SALĖJE 25 CAMDEN ST., W. LYNN, MASS. Pradžia 7:30 v. vak.

Bus sulošta du veikalai: "TARNAS ĮPAINIOJO" (1-no veiksmo komedija) ir "DVIKOJIS KATINAS" (3-jų veiksmų komedija). PRADŽIA 8-tą VAL. VAKARE.

RENGIA A. L. T. SAND. 40 KP.

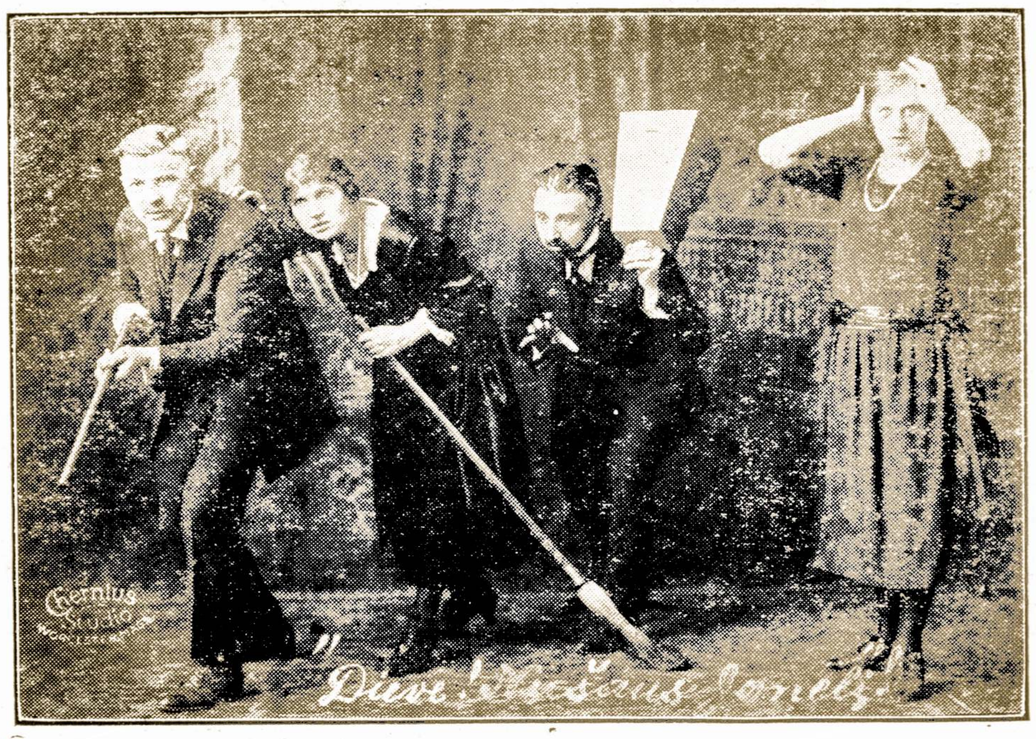

GERBIAMIEJI:—

Kadangi šie veikalai nauji, turinti savyje daug saldaus juoko, ir dar pirmu kartu bus lošiami S. Bostone, taip ir W. Lynne, tai bostoniečiams ir lynniečiams bus proga linksmai praleisti vakarą. Veikalą "DVIKOJIS KATINAS" suloš Worcester'io, Mass gabiausi scenos mėgėjai, kurie savo gabumais dar pirmu kartu palinksmįs bostoniečius ir lynniečius. Tad valio visi į TEATRĄ! kad pamatyti "AUKSO VERŠĮ" "DVIKOJĮ KATINĄ" ir kaip "TARNAS ĮPAINIOJO" nes pirmą kartą pamatysite katiną su dviem kojom.

Reikalinga Tojaus.

Pirmos klesos kepėjas, kuris gali kepti juodą, pus-baltę ir latvišką duoną, taipgi jeigu galėtų kepti baltą duoną ir saldainius, butų labai pageidaujama. Nuolatinis darbas geram darbininkui. Duokite atsakymą ant sekančių klausimų:—

1.—Kiek metų išdirbote pekarnėje?
2.—Kokias duonas galite kepti atsakančiai?
3.—Pas kokias kompanijas dirbote ir kiek laiko?
4.—Kiek senumo ir ar vedęs?
5.—Kiek algos reikalausite už 9 ar 10 valandų darbo?
6.—Kas Tamstą pažįsta gerai ir kursai galėtų liudyti Tamstos charakterį.

Rašykite į
POST OFFICE BOX 12, SOUTH BOSTON, MASS.

Tel. S. B. 2488
DR. J.C. LANDŽIUS - SEYMOUR
LIETUVIS
Gydytojas ir Chirurgas
506 Broadway, S. Boston.
Valandos: 9-11, 2-4, 7-9.

Ofiso Tel. S. B. 441
Residence W. Newton 1016-R.
Lietuvys Advokatas
Veda visokias provas, kaip tai: civiliškas ir kriminališkas; padaro visokius dokumentus prie pirkimo ir pardavimo.
FRANAS J. KALINAUSKAS,
414 Broadway, S. Boston, Mass.
(Virš Prekybos Bendrovės).

SKAITYKITE "SANDARĄ".

Pamėginkite naujo
Ruffles
Su užregistruotu vaisbaženkliu Suv. Valst. Patentu Biure.
Naujame mėlyname pakelyje.

Visos tvirtos, gemalus užmušančios ypatybės šiame vaiste idėtos, su priemaiša priimniai švelnaus kvėpalo.

Ruffles yra labai paveikiantis pleiskanu pašalintojas — begaliniai puikus plauku sutaisytojas, kuris patiks kad ir gačniausiai ypatai.

Aptiekose parsiduoda po 65c. arba atsiuskite 75c., tad atsiusime per paštą tiesiog iš labaratorijos.

Butinai reikalaukite šitokio pakelio. Žiurekite, kad buty INKARO vaisbaženklis.

KASDIENINIS MAISTAS VISIEMS REIKALINGAS

Žinomas senas biznierius
ANT. NAUJOKAITIS
208 West Fifth Street, South Boston, Mass.
ATIDARE visokių produktų krautuvę, kaip tai Mėsos Markėtą ir Grosernia. Kviečia visus apielinkės lietuvius kreiptis su pirkimu maisto ir kitų smulkmenų, čia rasite geras prekes ir mandagų patarnavimą.

Išagzaminuoju Akis
Pritaikau Akinius

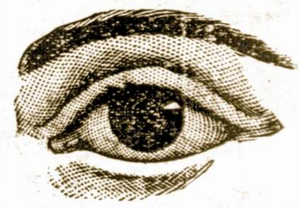

Galvos skaudėjimas ir kitoki negeistini apsireiškimai kuno tankiai paeina nuo nuvargusių akių.

Duok savo akis išegzaminuoti patyrusiam optomtristui. Vienintėlis lietuvis optometras (akių specialistas) Naujoje Anglijoje.

J. L. PAŠAKARNIS O. D.
Ofisas ir Gyvenimas:
377a Broadway, cor. E Street,
SO. BOSTON, MASS.

Strand Lunch

Puikiausia Lietuviška VALGYKLA So. Bostone. Švariai viskas užlaikoma. Valgiai visados švieži ir skaniai pagaminti.

Taigi ateik, o persitikrinsi.

K. BLINSTRUBAS, Prop.
304 W. Broadway,
So. Boston, Mass.

DEL VISŲ!

Taisau visokius čeverykus vyrų, moterų ir vaikų. Gali vaikščioti taip kad su naujais. Padarau stiprai ir gerai ir pigiai. Užeikite del persitikrinimo. Visiems patogi užeiga, arti Lietuvių salės.

P. BUTKEVIČIUS,
301 E St., So. Boston, Mass.

Puiki Lietuviška
UŽEIGA
pas
ANTANĄ TAMULEVIČIŲ
300 Broadway, S. Boston Mass.